

2011

Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.

według stanu na 31 grudnia 2011 r.

CALABY

U.S. Markets

Industrial Average 8586.74

Close	Net	Chg	High	Low

Spis treści

SPIS TREŚCI	3
SPIS TABEL	5
SPIS SCHEMATÓW	5
SPIS WYKRESÓW	5
WYKAZ SKRÓTÓW I DEFINICJI	6
1. WPROWADZENIE	8
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O BANKU	9
3. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	10
4. RYZYKO KREDYTOWE	12
4.1. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	12
4.2. POMIAR RYZYKA KREDYTOWEGO	13
4.2.1. SYSTEM RATINGOWY	13
4.2.2. METODY POMIARU	14
4.2.3. JAKOŚĆ MODELI	15
4.3. PORTFEL KREDYTOWY	16
4.3.1. KONCENTRACJA	16
4.3.2. STRUKTURA PORTFELA	17
4.3.3. ZABEZPIECZENIA	19
4.3.4. SEKURYTYZACJA	21
4.4. RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA	21
4.5. EKSPozycje KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIONE W PORTFELU HANDLOWYM	23
4.6. ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI	24
4.6.1. PODEJŚCIE I METODY PRZYJĘTE DO USTALENIA KOREKT WARTOŚCI I REZERW	24
4.6.2. EKSPozycje Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI I PRZETERMINOWANE	25
4.6.3. KOREKTY WARTOŚCI I REZERW	26
4.7. WYMogi KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO	27
5. RYZYKO RYNKOWE	32
5.1. RYZYKO PŁYNNOŚCI	32
5.2. RYZYKO WALUTOWE	34
5.3. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ	35
6. RYZYKO OPERACYJNE	38
6.1. CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM	38
6.2. APETYT NA RYZYKO OPERACYJNE	38
6.3. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM	38
6.4. ZAKRES I RODZAJ SYSTEMÓW RAPORTOWANIA I POMIARU RYZYKA OPERACYJNEGO	39
6.5. WYMogi KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA OPERACYJNEGO	39
7. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM	40
7.1. PLANOWANIE KAPITAŁOWE	40
7.2. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	41
7.3. BAZA KAPITAŁOWA	41
7.4. WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI	43

8. KAPITAŁ EKONOMICZNY	44
8.1. STRATEGIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	44
8.2. KWANTYFIKACJA RYZYKA	44
8.3. SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	45
8.3.1. WARSTWA RAMOWA	45
8.3.2. WARSTWA RAPORTOWO-KONTROLNA	45
8.4. METODYKA POMIARU RYZYKA	46
8.5. WARTOŚĆ KAPITAŁU EKONOMICZNEGO	47
8.6. WARSTWA RAMOWA PROCESU OCENY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO	47

Spis tabel

TABELA 1.	JEDNOSTKI ZALEŻNE WOBEC RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.	9
TABELA 2.	SYSTEM KOMITETÓW RYZYKA W RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.	11
TABELA 3.	SKALA RATINGOWA STOSOWANA W WYKORZYSTYWANYM W BANKU SYSTEMIE RATINGOWYM	13
TABELA 4.	ŁĄCZNA KWOTA EKSPozyCJI WG WYCENY BILANSOWEJ BEZ UWZGLĘDNIENIA SKUTKÓW OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO WG ZAPADALNOŚCI REZYDUALNEJ	17
TABELA 5.	ŁĄCZNA KWOTA EKSPozyCJI WG WYCENY BILANSOWEJ BEZ UWZGLĘDNIENIA SKUTKÓW OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO WG GŁÓWNYCH GRUP EKD.	18
TABELA 6.	STRUKTURA GEOGRAFICZNĄ PORTFELA KREDYTOWEGO BANKU	19
TABELA 7.	NALEŻNOŚCI OBJĘTE SEKURTYZACJĄ.	21
TABELA 8.	INFORMACJE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA.	22
TABELA 9.	EKSPozyCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIANE W PORTFELU HANDLOWYM W PODZIALE ZE WZGLĘDU NA CEL NABYCIA.	23
TABELA 10.	ANALIZA NALEŻNOŚCI BILANSOWYCH POD KĄTEM UTRATY WARTOŚCI.	25
TABELA 11.	UZGODNIENIE ZMIANY STANÓW KOREKT WARTOŚCI.	26
TABELA 12.	WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH WARTOŚĆ NALEŻNOŚCI.	27
TABELA 13.	AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM (RWA) I WYMogi KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO (RGC)	28
TABELA 14.	EKSPozyCJE W PODZIALE NA STOPNIE JAKOŚCI KREDYTOWEJ.	30
TABELA 15.	TECHNIKI OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO.	31
TABELA 16.	STATYSTYKI POZIOMU WARTOŚCI ZAGROŻONEJ DLA RYZYKA WALUTOWEGO.	35
TABELA 17.	LUKA PRZESZACOWANIA STOPY PROCENTOWEJ.	36
TABELA 18.	WARTOŚĆ ZMIANY WYNIKU FINANSOWEGO W OKRESIE ROCZNYM PRZY PRZESUNIĘCIU KRZYWYCH O 100 PUNKTÓW BAZOWYCH W PODZIALE NA WALUTY.	37
TABELA 19.	ZESTAWIENIE WARTOŚCI SKŁADNIKÓW FUNDUSZY WŁASNYCH.	42
TABELA 20.	WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI ORAZ MINIMALNE WYMogi KAPITAŁOWE BANKU.	43
TABELA 21.	WARTOŚCI KAPITAŁU EKONOMICZNEGO.	47
TABELA 22.	RYZYKA ZDEFINIOWANE JAKO MATERIALNE W KONTEKŚCIE KALKULACJI KAPITAŁU EKONOMICZNEGO.	48

Spis schematów

SCHEMAT I -	PROCES ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA RYZYKA W BANKU	10
SCHEMAT II -	PROCES ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM.	40
SCHEMAT III -	PROCES ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM W KONTEKŚCIE PROCESU ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO.	46

Spis wykresów

WYKRES 1.	MINIMALNE WYMogi KAPITAŁOWE (RGC) Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO W 2011 ROKU	28
WYKRES 1.	AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM (RWA) W PODZIALE NA KONSOLIDOWANE SPÓŁKI.	29
WYKRES 2.	AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM (RWA) W PODZIALE NA TYP EKSPozyCJI.	29
WYKRES 3.	PODZIAŁ EKSPozyCJI ZABEZPIECZONEJ ZE WZGLĘDU NA GŁÓWNE RODZAJE ZABEZPIECZEŃ.	31
WYKRES 4.	POZIOM KREDYTÓW I DEPOZYTÓW KLIENTOWSKICH W 2011 ROKU.	33
WYKRES 5.	WARTOŚĆ ZAGROŻONA I TEORETYCZNY WYNIK NA POZYCJI WALUTOWEJ W 2011 ROKU.	35
WYKRES 6.	WARTOŚĆ ZAGROŻONA I TEORETYCZNY WYNIK NA RYZYKU STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE HANDLOWEJ W 2011 ROKU.	37

Wykaz skrótów i definicji

RBPL	– Raiffeisen Bank Polska S.A.
RLPL	– Raiffeisen Leasing Polska S.A.
RIA	– Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.
RZB	– Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG
RBI	– Raiffeisen Bank International AG
RI	– Raiffeisen International Bank-Holding
Jednostka Dominująca Bank	– Raiffeisen Bank International AG
	– Raiffeisen Bank Polska S.A. oraz jego podmioty zależne podlegające konsolidacji
Grupa	– Grupa Raiffeisen Bank International AG
KNF	– Komisja Nadzory Finansowego
Uchwała	– Uchwała Komisji Nadzoru Finansowego nr 76/2010 z dnia 10 marca 2010 roku wraz z późniejszymi zmianami.
ALCO default	– Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami
	– utrata wartości ekspozycji
PD	– prawdopodobieństwo wystąpienia default (<i>Probability of Default</i>)
LGD	– strata w wyniku niewypłacalności (<i>Loss Given Default</i>)
CCF	– współczynnik konwersji kredytowej dla części pozabilansowej ekspozycji (<i>Credit Conversion Factor</i>)
EAD	– wartość ekspozycji banku na moment wystąpienia zdarzenia default (<i>Exposure At Default</i>)

Dokument stanowi realizację Polityki Informacyjnej w zakresie ogłaszania przez Raiffeisen Bank Polska S.A informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, wynikającej z postanowień Uchwały Nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku wraz z późniejszymi zmianami.

O ile nie podano inaczej, wszystkie dane liczbowe w dokumencie zaprezentowano według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku, w tys. zł, w ujęciu skonsolidowanym.

1. Wprowadzenie

Ryzyko w Banku występuje zarówno w wyniku jego świadomego i celowego podejmowania nakierowanego na generowanie pozytywnych rezultatów finansowych jak i jako efekt uboczny prowadzonej działalności.

Bank stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu.

Bank stosuje zasadę, że celowe podejmowanie ryzyka w celu osiągnięcia pozytywnych rezultatów finansowych może mieć miejsce jedynie w odniesieniu do ryzyk, które są aktywnie zarządzane – przez co należy rozumieć zdolność Banku do aktywnego kształtowania wielkości podejmowanego ryzyka w kontrolowanym środowisku, gdzie zapewniona jest jego właściwa identyfikacja, pomiar, monitorowanie i efektywny system limitów. W odniesieniu do pozostałych ryzyk Bank dąży do ograniczania ich wielkości i wpływu na wynik finansowy.

System identyfikacji, pomiaru, monitorowania i ograniczania ryzyka w Banku oparty jest na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Bank ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na zapewnieniu, że profil podejmowanego ryzyka odpowiada apetytowi na ryzyko wyrażonemu w przyjętych planach strategicznych.

2. Podstawowe informacje o Banku

Raiffeisen Bank Polska S.A. (RBPL) jest instytucją działającą na polskim rynku finansowym od 1991 roku na mocy licencji bankowej wydanej w 1990 roku przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Bank należy do austriackiej Grupy Raiffeisen, która jest wiodącą grupą bankową w Europie Środkowo-Wschodniej. Wyłącznym akcjonariuszem RBPL jest Raiffeisen Bank International AG (RBI), który powstał z obszarów wydzielonych z Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI).

RBI jest całkowicie skonsolidowanym podmiotem zależnym wobec RZB, który posiada 78,5% jego akcji. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której RBI notowany jest od 2005 roku.

Inwestycje RBI w Polsce koncentrują się na obsłudze średnich i mniejszych firm oraz polskiej klasy średniej i mają na celu zapewnienie polskim klientom dostępu do kompleksowych usług finansowych. W celu realizacji tego celu RBPL współpracuje ściśle z innymi spółkami w ramach grupy działającymi na rynku polskim. Ich lista została zaprezentowana poniżej.

Tabela 1. Jednostki powiązane z Raiffeisen Bank Polska S.A.

Nazwa podmiotu	Przedmiot działalności	Metoda konsolidacji
Raiffeisen Leasing Polska S.A.	Leasing środków trwałych oraz pośrednictwo w udzielaniu kredytu samochodowego RBPL.	Spółka konsolidowana metodą pełną. RBPL posiada 50% udziałów w spółce, pozostałe 50% udziałów w spółce posiada Raiffeisen Leasing International GmbH.
Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.	Kreowanie produktów oraz programów ubezpieczeniowych dla klientów instytucji finansowych.	Spółka konsolidowana metodą pełną. 100% udziałowcem spółki jest RLPL.
Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.	Pośrednictwo w sprzedaży produktów bankowych RBPL.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność. 100% udziałowcem spółki jest RBPL. Udziały spółki stanowią pomniejszenie funduszy własnych Banku.
Raiffeisen - Leasing Service Sp. z o.o.	Obsługa RLPL w zakresie przechowywania, przygotowywania i aktywnej sprzedaży przedmiotów powindykacyjnych lub pokontraktowych, w tym głównie pojazdów mechanicznych i środków transportu.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność. 100% udziałowcem spółki jest RBPL.
Telpol 3 S.A.	Świadczenie usług telekomunikacyjnych.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność. 100% udziałowcem spółki jest RBPL.

Spółka RLPL jest klasyfikowana jako zależna ze względu na posiadanie przez RBPL kontroli nad polityką finansową i operacyjną jednostki. Znajduje to odzwierciedlenie między innymi we ścisłej współpracy w procesie zarządzania ryzykiem, powiązania kanałów dystrybucji, ustalaniu wspólnej oferty produktowej, polityki rachunkowości oraz polityki podatkowej. Spółka RIA jest podmiotem pośrednio zależnym od RBPL.

Nie występują istotne istniejące lub przewidywane przeszkody natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi działającymi w ramach Banku.

W podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją nie występuje niedobór kapitału rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym, spółki nie podlegają bowiem przepisom dotyczącym adekwatności kapitałowej.

Bank stosuje do wyliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego metodę standardową określoną w Uchwale.

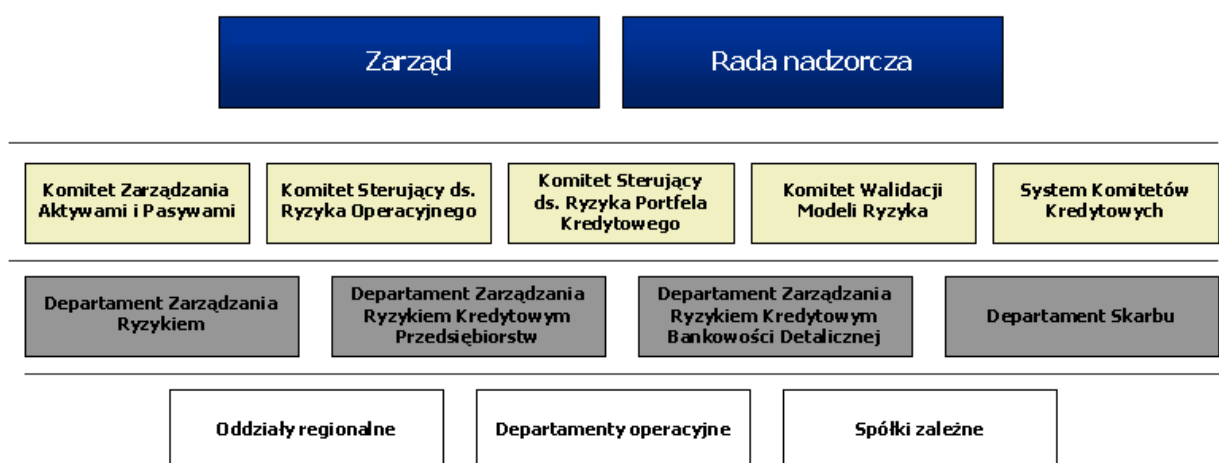
3. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania i monitorowania ryzyka w Banku stanowi proces przebiegający na wielu poziomach.

- Decyzji podejmowanych przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Banku m.in. w ramach systemu komitetów ryzyka.
- Kontroli realizowanej przez Departament Zarządzania Ryzykiem (RBPL i RLPL) oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej i Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw.
- Operacyjnego zarządzania ryzykiem – realizowanego na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych podejmujących ryzyko.

W skład Zarządu Banku wchodzi Prezes, będący jednocześnie Dyrektorem Generalnym, dwóch Wiceprezesów i trzech Członków Zarządu.

Schemat I - Proces zarządzania i monitorowania ryzyka w Banku

Podstawowym założeniem przyjętym przy konstruowaniu systemu zarządzania i kontroli ryzyka jest rozdzielenie jednostek organizacyjnych kontrolujących ryzyko od jednostek biznesowych a więc podejmujących ryzyko, co zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej Banku.

Jednostki organizacyjne posiadające kompetencje zapewnienia poprawności, zgodności i jakości zarządzania organizacją oraz rozwoju organizacji Banku podlegają bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Piony operacyjne, skupiające jednostki organizacyjne Banku, są nadzorowane przez Wiceprezesów oraz Członków Zarządu.

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka wdrażane są na podstawie pisemnych strategii, polityk i zasad.

Tabela 2. System komitetów ryzyka w Raiffeisen Bank Polska S.A.

Nazwa komitetu	Zakres odpowiedzialności
Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami	Zatwierdzanie zasad zarządzania ryzykiem w odniesieniu do ogólnej zdolności Banku do podejmowania ryzyka. Alokacja kapitału do poszczególnych obszarów ryzyka. Monitorowanie realizacji przyjętej strategii zarządzania aktywami i pasywami Banku.
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego	Zatwierdzanie zasad oraz monitorowanie realizacji polityki i strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym.
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego	Rozwój i wdrażanie polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym. Monitorowanie ryzyka portfela kredytowego. Analiza wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego.
Komitet Walidacji Modeli Ryzyka	Budowa i rozwój oraz utrzymanie modeli wykorzystywanych w Banku do pomiaru ryzyka, tworzenia prognoz makroekonomicznych, planowania finansowego. Ocena jakości stosowanych modeli. Estymacja parametrów oraz kalkulacji miar ryzyka. Ocena adekwatności kapitałowej (ICAAP). Zapewnienie zgodności regulacyjnej w obszarze oceny adekwatności kapitałowej, procesów pomiaru ryzyka, modeli i metodologii.
System Komitetów Kredytowych	Podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji.

4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe to ryzyko poniesienia strat w wyniku niedotrzymania warunków umowy kredytowej przez kontrahenta lub ryzyko spadku wartości ekonomicznej wiarytelności banku w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązań.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Banku wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu ze sprzedaży i operacji dokonywanych w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Banku oraz na rachunek klientów Banku.

4.1. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Funkcja zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku jest sprawowana przez Departament Zarządzania Ryzykiem (RBPL i RLPL) oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej i Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw. Zarządzanie ryzykiem kredytowym wspiera system Komitetów Kredytowych odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych im uprawnień oraz Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego, którego zadaniem jest m.in. rozwój i wdrażanie polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym, monitoring ryzyka portfela kredytowego oraz zapewnianie stosowania i odpowiedniego utrzymania efektywnych systemów zarządzania ryzykiem portfela kredytowego.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku składa się z następujących etapów:

- identyfikowania ryzyka kredytowego, które polega na rozpoznaniu źródeł ryzyka, jego istotności oraz powiązań pomiędzy poszczególnymi jego rodzajami,
- pomiaru ryzyka kredytowego, które obejmuje określenie metod kwantyfikacji ryzyka, mierzalnych parametrów związanych z ryzykiem oraz pomiar kosztów ryzyka,
- monitorowania ryzyka, które obejmuje przede wszystkim monitorowanie wysokości ponoszonego ryzyka oraz ocenę poprawności i skuteczności stosowanych narzędzi zarządzania i pomiaru ryzyka,
- raportowania ryzyka kredytowego, na które składa się informacja o rodzaju i poziomie ponoszonego ryzyka,
- podejmowania działań mających na celu ograniczania poziomu ryzyka kredytowego.

W odniesieniu do indywidualnego klienta, monitorowaniu podlega jego sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfela obejmuje sporządzanie regularnych, okresowych analiz dotyczących portfela kredytowego Banku, zapewniających identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji oraz wykonywanie doraźnych przeglądów tego portfela, związanych przede wszystkim ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym.

Bank stosuje wewnętrzne procedury pozwalające określić poziom ryzyka kredytowego wiążącego się z przyznaniem danemu klientowi kredytu lub innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym oraz stopień akceptowalności tego ryzyka. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu zwiększenie efektywności i skuteczności identyfikacji zagrożeń oraz określenie działań podejmowanych w sytuacji zmian poziomu ryzyka.

Aktualizowane przez Bank corocznie polityki kredytowe zawierają wytyczne odnośnie poziomu akceptowanego przez Bank ryzyka kredytowego i metod jego pomiaru. Polityki kredytowe są zgodne ze standardami Grupy i dostosowane do specyfiki działalności kredytowej Banku.

4.2. Pomiar ryzyka kredytowego

4.2.1. System ratingowy

Ocena zdolności kredytowej klienta detalicznego dokonywana jest z wykorzystaniem kart scoringowych. Scoring to technika statystyczna, której celem jest oszacowanie, z wykorzystaniem dostępnej informacji, prawdopodobieństwa zajścia zdarzenia w określonym punkcie w przyszłości. Pozwala on Bankowi określić prawdopodobieństwo defaultu klienta starającego się o otrzymanie kredytu lub klienta, który jest już klientem Banku.

W Banku wykorzystywane są dwa rodzaje scoringu:

- **Scoring aplikacyjny**, który ocenia pojedynczy wniosek kredytowy oraz prawdopodobieństwo wywiązania się klienta z jego zobowiązań. Ocena opiera się na analizie zachowania klientów o podobnej charakterystyce, dla których dostępne są dane historyczne.
- **Scoring behawioralny**, który opiera się na analizie danych historycznych dotyczących obecnych klientów Banku. Przy ocenie klienta uwzględnia się jego dotychczasowe zachowanie na podstawie analizy zmiennych określonych przez Bank. Przeprowadza się go m.in. w celu określenia nowych limitów kredytowych dla obecnych klientów, udostępnienia nowych produktów lub zmian warunków umowy kredytowej.

Istniejące systemy odzwierciedlają zarówno ryzyko klienta jak i ryzyko transakcji.

Ocena zdolności kredytowej **klienta detalicznego** dokonywana jest przy wykorzystaniu kart scoringowych, zbudowanych dla poszczególnych produktów kredytowych przy użyciu metod statystycznych. Wartości scoringu w obrębie modelu pozwalają na uszeregowanie klientów pod względem ryzyka. Im niższy score zostanie nadany klientowi, tym wyższa grupa ratingowa i większe ryzyko, że w przypadku danego klienta wystąpi zdarzenie niewypłacalności.

Wyniki uzyskane z różnych kart scoringowych poddawane są procesowi kalibracji. Bank stosuje kalibrację, która standaryzuje relacje pomiędzy scorem a liczbą rachunków dobrych przypadająca na każdy rachunek zły. Proces kalibracji można rozumieć jako przypisywanie wartości PD (prawdopodobieństwo defaultu) do oceny ratingowej (*rating grade*). Kalibracja przeprowadzana jest z częstotliwością kwartalną.

Kalibracja jest niezbędna do budowy spójnej skali ratingowej. Dzięki niej wyniki każdej karty scoringowej są porównywalne między sobą. Na nowej skali wyznaczane są przedziały definiujące grupy ratingowe zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 3. Skala ratingowa stosowana w wykorzystywanym w Banku systemie ratingowym

Grupa ratingowa	Opis
0	Brak ratingu
0,5	Minimalne ryzyko
1	Doskonała jakość
1,5	Bardzo dobra jakość
2	Dobra jakość
2,5	Przeciętna jakość
3	Poniżej przeciętnej jakości
3,5	Słaba jakość
4	Bardzo słaba jakość
4,5	Wątpliwa jakość i/lub częściowo spisany w straty
5	Default

Istniejąca skala ratingowa, do której skalibrowane są modele scoringowe i ratingowe funkcjonujące w Banku daje możliwość porównywania między sobą różnych ekspozycji Banku.

W przypadku **klientów niedetalicznych** zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego, którego zadaniem jest przyporządkowanie klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa jest ustalana na podstawie analizy czynników ilościowych oraz jakościowych, a także informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Analiza ilościowa opiera się na badaniu kondycji finansowej klienta i konstrukcji wskaźników będących podstawą do nadania ratingu.

Do czynników jakościowych, badanych przez Bank należą m.in.:

- jakość kadry zarządzającej,
- jakość wewnętrznych procesów kontrolnych,
- dywersyfikacja klientów i dostawców,
- technologia,
- zakres produkcji,
- ryzyko importowe/eksportowe,
- lokalizacja,
- wiek i wielkość przedsiębiorstwa,
- tempo rozwoju branży i konkurencja w branży,
- zależność od cyklu koniunkturalnego.

Bank stosuje trzy skale wewnętrznych ratingów:

- skala dotycząca klientów korporacyjnych oraz SME,
- skala dotycząca projektów inwestycyjnych,
- skala dotycząca banków, oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz instytucji sektora finansowego i publicznego.

4.2.2. *Metody pomiaru*

Metody zarządzania ryzykiem kredytowym Banku są rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami zaawansowanych metod kalkulacji wymogów kapitałowych tzw. metody ratingów wewnętrznych (IRB). W celu wyznaczenia poziomu odpisów aktualizujących poprzez wyliczenie utraty wartości dla pozycji bilansowych i pozabilansowych Bank stosuje metodę opartą na wewnętrznych ratingach, dokonując estymacji parametrów ryzyka:

- PD (prawdopodobieństwo defaultu),
- LGD (strata w wyniku niewypłacalności),
- CCF (współczynnik konwersji kredytowej dla części pozabilansowej ekspozycji).

PD (*Probability of Default*) - to podstawowy parametr determinujący poziom wagi ryzyka. Określony jest jako prawdopodobieństwo stwierdzenia utraty wartości ekspozycji w horyzoncie M, gdzie M (*maturity*) to okres, na który obliczane jest ryzyko wystąpienia zdarzenia default.

LGD (*Loss Given Default*)- współczynnik straty w momencie niewykonania zobowiązania - jest to procentowa wielkość straty, na którą narażony jest bank w momencie defaultu klienta. Parametr ten odzwierciedla fakt, że po wystąpieniu zdarzenia default bank nie traci całej ekspozycji na ryzyko, a zazwyczaj pewną jej część.

CCF (*Credit Conversion Factor*) – współczynnik konwersji kredytowej dla pozycji pozabilansowych. Współczynnik określa oczekiwaną wartość wykorzystania ekspozycji pozabilansowej w przypadku zajścia zdarzenia default.

Niezbędny jest do obliczenia oczekiwanej wartości straty w przypadku niewypłacalności EAD (*Exposure At Default*). EAD to wartość ekspozycji banku na moment wystąpienia zdarzenia default - Składa się ona z części bilansowej ekspozycji (faktycznej wykorzystanej) oraz części pozabilansowej, której określonego poziomu wykorzystania spodziewamy się w przypadku defaultu. Wykorzystaną część pozabilansową oblicza się mnożąc jej wartość przez współczynnik konwersji.

W przypadku portfela klientów detalicznych parametry PD, LGD oraz CCF są estymowane na podstawie danych historycznych dostępnych w banku lub - w przypadku niewystarczającej ilości danych do wykonania estymacji - ustalane ekspercko.

W przypadku klientów niedetalicznych parametry LGD oraz CCF nie są przedmiotem estymacji. Dla portfela ekspozycji niezabezpieczonych Bank stosuje parametry nadzorcze, dla ekspozycji zabezpieczonych Bank stosuje ocenę ekspercką.

Ryzyko portfela klientów niedetalicznych na poziomie indywidualnego klienta korporacyjnego (PD) mierzone jest z wykorzystaniem modeli ratingowych. Bank wykorzystuje modele przygotowane przez Grupę. W celu oceny indywidualnego ryzyka portfela niedetalicznego bank stosuje następujące modele ratingowe:

- model dla dużych przedsiębiorstw,
- model dla średnich i małych przedsiębiorstw,
- model dla instytucji finansowych,
- model dla firm ubezpieczeniowych,
- model dla jednostek zbiorowego inwestowania,
- model dla jednostek samorządu lokalnego oraz jednostek sektora publicznego,
- model dla rządów i banków centralnych
- model dla finansowania specjalistycznego.

Estymacja parametrów na danych historycznych wykonywana jest dla dużych przedsiębiorstw małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku pozostałych modeli ratingowych Grupa wykorzystuje oszacowania dostarczone przez zewnętrzne agencje ratingowe Moody's oraz Standard & Poor's.

4.2.3. Jakość modeli

Ryzyko modeli definiuje się jako ryzyko wdrożenia nieprawidłowych modeli, a także ryzyko niewłaściwego zastosowania modeli lub braku ich niezbędnej aktualizacji. Jest to również ryzyko nienależytej kontroli i monitoringu w trakcie cyklu życia modeli w Banku. Bank dba o to, aby wykorzystywane modele były jak najlepszej jakości.

Za projektowanie, wprowadzanie oraz działanie systemu zarządzania ryzykiem modeli odpowiada Zarząd Banku.

Za monitorowanie, ocenę oraz mitygację ryzyka modeli odpowiada Komitet Walidacji Modeli Ryzyka. Komitet tworzy też politykę zarządzania ryzykiem modeli oraz ocenia realizację założeń polityki.

Organem wykonawczym Komitetu Walidacji Modeli Ryzyka jest funkcja walidacji modeli wyodrębniona w ramach Departamentu Zarządzania Ryzykiem RBPL jako niezależna komórka, która odpowiada za organizację procesu zarządzania ryzykiem modeli, w szczególności nadzoruje proces budowy, implementacji oraz okresowej kontroli adekwatności modeli.

W celu efektywnego zarządzania ryzykiem modeli Bank określił:

- apetyt na ryzyko modeli,
- zasady zarządzania ryzykiem modeli,
- organizację procesu zarządzania ryzykiem modeli,
- metody oceny ryzyka modeli na poziomie indywidualnym oraz portfelowym,

- organizację oraz zasady procesu weryfikacji jakości modeli we wszystkich fazach życia modeli: w momencie powstania inicjatywy budowy modelu, jego budowy, implementacji oraz stosowania modelu.

Wykorzystywane modele poddawane są procesom monitoringu, przeglądu oraz backtestingu.

Jednostka odpowiedzialna za budowę modeli zapewnia proces wewnętrznej oceny adekwatności modeli niezależnie od procesu walidacji modeli. W tym celu tworzony jest proces okresowego przeglądu jakości stosowanych metod estymacji. Celem monitoringu modelu jest utrzymanie jego adekwatności w zmieniającym się środowisku, ocena założeń modelu oraz jego stabilności. Proces monitoringu wykonywany jest z częstotliwością kwartalną.

Z częstotliwością roczną przeprowadzany jest również proces przeglądu modeli. Jego celem jest utrzymanie początkowej jakości modelu, dopasowanie modelu do bieżących warunków, w których funkcjonuje, a także zapewnienie poprawności użytkowania modelu i jego monitorowania.

Walidacja (*back tests*) wykonywana jest z wykorzystaniem metod statystycznych, na podstawie faktycznie zrealizowanych wartości w odpowiednio długim okresie obserwacji. Proces backtestingu ma na celu ocenę wsteczną oszacowań modeli wykorzystywanych w pomiarze ryzyka. W przypadku stwierdzenia niewystarczającej jakości modelu Bank podejmuje kroki w celu jego przebudowania.

4.3. Portfel kredytowy

4.3.1. Koncentracja

W celu kontroli ryzyka portfela kredytowego w zakresie oczekiwanych i nieoczekiwanych strat, Bank monitoruje ryzyko koncentracji, określa limity koncentracji ryzyka kredytowego dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządza ekspozycją na ryzyko w ramach tych limitów poprzez regularny system monitorowania.

Bank monitoruje ryzyko koncentracji w odniesieniu do:

- zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie – zgodnie z § 71 ustawy Prawo bankowe,
- zaangażowań wobec portfeli kredytowych.

W ramach monitorowania zaangażowań w odniesieniu do portfeli kredytowych Bank określił i kontroluje limity koncentracji w ujęciu:

- waluty ekspozycji,
- regionu geograficznego,
- branży gospodarki,
- typu zabezpieczenia,
- długości okresu umowy.

Ze względu na szczególny profil ryzyka kredytowego związanego z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, Bank ustalił odrębnie dla tego portfela limity uwzględniające m.in. walutę, długość okresu umowy, rodzaju umowy (kredyt hipoteczny, pożyczka hipoteczna), typ zabezpieczenia, branżę gospodarki, region geograficzny.

Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy podlega dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko kredytowe oraz dzienne limity ryzyka dostaw, dotyczące pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest na bieżąco porównywana z dopuszczalnym limitem.

4.3.2. Struktura portfela

W portfelu kredytowym Banku dominują ekspozycje o zapadalności w przedziale od 2 do 3 lat. W tej grupie dominują ekspozycje wobec przedsiębiorstw. Ekspozycje o tym okresie zapadalności stanowią też istotną część portfela detalicznego, którego największą część stanowią jednak zaangażowania o terminie zapadalności przekraczającym 9 lat.

Bank jest skoncentrowany na prowadzeniu działalności kredytowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zaangażowania wobec nierezydentów stanowią znikomy odsetek portfela kredytowego Banku. W strukturze krajowej ekspozycji dominuje województwo Mazowieckie.

Strukturę geograficzną portfela kredytowego Banku, jego strukturę branżową oraz jego podział według okresów zapadalności zaprezentowano w poniższych zestawieniach.

Tabela 4. Łączna kwota ekspozycji wg wyceny bilansowej bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego wg zapadalności rezydualnej

Termin zapadalności	Ekspozycje ogółem	Rządy i banki centralne	Instytucje finansowe	Przedsiębiorcy	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje kapitałowe
- do 1 roku	3 555 097	110 018	57 601	2 791 416	596 011	51
- powyżej 1 roku do 2 lat	2 424 128	0	22 923	1 515 125	886 080	0
- powyżej 2 lat do 3 lat	7 837 488	575 156	180 594	5 403 836	1 649 021	28 881
- powyżej 3 lat do 4 lat	1 651 148	0	8 327	1 034 085	608 736	0
- powyżej 4 lat do 5 lat	1 543 419	0	0	1 159 624	383 795	0
- powyżej 5 lat do 6 lat	670 508	0	10 157	558 642	101 709	0
- powyżej 6 lat do 7 lat	959 908	0	0	874 818	85 090	0
- powyżej 7 lat do 8 lat	538 374	0	0	510 872	27 502	0
- powyżej 8 lat do 9 lat	859 143	0	0	800 441	58 702	0
- powyżej 9 lat	4 706 882	0	0	1 736 425	2 970 457	0
Razem:	24 746 095	685 174	279 602	16 385 284	7 367 103	28 932

Tabela 5. Łączna kwota ekspozycji wg wyceny bilansowej bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego wg głównych grup EKD

Kod branży	Nazwa branży	Ekspozycje ogółem	Rządy i banki centralne	Instytucje finansowe	Przedsiębiorcy	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje kapitałowe	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Salda korekt wartości i rezerw
A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	282 719	0	0	151 918	130 801	0	12 364	12 090
B	Rybacktvo	8 420	0	0	7 833	587	0	2 388	959
C	Górnictwo	4 000 552	0	0	3 979 029	21 523	0	340 226	147 939
D	Przetwórstwo przemysłowe	1 584 839	0	0	1 082 449	502 390	0	114 671	58 390
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	55 234	0	0	40 061	15 173	0	1 167	296
F	Budownictwo	2 007 373	0	0	1 638 035	369 338	0	322 064	104 887
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	4 502 831	0	0	3 635 823	866 957	51	232 549	163 348
H	Hotele i restauracje	326 772	0	0	258 061	68 711	0	18 708	13 771
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 005 556	0	0	510 438	495 118	0	116 674	56 464
J	Pośrednictwo finansowe	1 694 176	685 174	279 602	670 094	56 441	2 865	4 281	1 823
K	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	1 238 053	0	0	730 448	481 588	26 017	82 320	34 162
L	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	3 199 635	0	0	3 198 046	1 589	0	184 562	98 669
M	Edukacja	207 371	0	0	182 456	24 915	0	36 465	34 057
N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	391 778	0	0	175 567	216 211	0	5 922	4 065
O	Działalność usługowa komunalna	21 281	0	0	5 167	16 114	0	1 243	1 267
P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	4 143 326	0	0	43 679	4 099 647	0	164 312	165 488
Q	Organizacje i zespoły eksterytorialne	45 056	0	0	45 056	0	0	0	7
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	24	0	0	24	0	0	0	0
S	Pozostała działalność usługowa	31 100	0	0	31 100	0	0	0	0
Razem:		24 746 095	685 174	279 602	16 385 284	7 367 103	28 932	1 639 916	897 682

Tabela 6. Struktura geograficzną portfela kredytowego Banku

Obszar geograficzny	Ekspozycje ogółem	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Ekspozycje przeterminowane	Saldo korekt wartości
POLSKA (w tym):	23 658 185	1 632 244	1 218 936	889 551
Województwo dolnośląskie	1 893 254	63 973	101 211	41 547
Województwo kujawsko-pomorskie	652 057	45 804	33 350	27 618
Województwo łódzkie	1 149 998	47 222	50 282	27 413
Województwo lubelskie	1 001 208	89 880	52 003	67 543
Województwo lubuskie	785 220	56 056	39 416	36 699
Województwo małopolskie	1 758 420	127 823	97 765	60 424
Województwo mazowieckie	6 110 521	581 356	292 657	275 225
Województwo opolskie	172 667	11 281	12 375	8 572
Województwo podkarpackie	175 639	8 533	23 649	7 101
Województwo podlaskie	237 968	27 107	19 981	16 253
Województwo pomorskie	2 027 152	119 224	153 191	67 645
Województwo śląskie	2 519 948	158 708	110 091	111 965
Województwo świętokrzyskie	662 585	118 004	12 427	38 128
Województwo warmińsko-mazurskie	277 937	13 538	33 882	9 505
Województwo wielkopolskie	3 376 994	140 262	138 939	73 023
Województwo zachodniopomorskie	856 617	23 473	47 717	20 890
ZAGRANICA:	1 087 910	7 673	6 704	8 131
Razem:	24 746 095	1 639 917	1 225 640	897 682

4.3.3. Zabezpieczenia

Bank udziela kredytów klientom posiadającym zdolność kredytową i dążąc do wzmocnienia bezpieczeństwa zaangażowanych środków, ustanawia odpowiednie zabezpieczenia.

Przyjmowane przez Grupę zabezpieczenia ograniczające skutki ryzyka kredytowego to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej,
- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych,
- gwarancja bankowa,
- gwarancja skarbu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- gwarancja korporacyjna,
- poręczenie,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja wierzytelności,
- weksel,
- ubezpieczenie kredytu,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym.

Zabezpieczeniem kontraktów leasingowych są przedmioty leasingu.

Formę zabezpieczenia kredytu Bank ustala, biorąc pod uwagę m.in.:

- rodzaj i wysokość zabezpieczanych wierzytelności,
- okres kredytowania,
- sytuację finansową kredytobiorcy,
- ryzyko związane z transakcją oraz wykonaniem umowy kredytowej,
- cechy danego zabezpieczenia wynikające z właściwych regulacji prawnych oraz umowy o ustanowienie danego zabezpieczenia,
- możliwość zaspokojenia z przyjętego zabezpieczenia wierzytelności Banku w najkrótszym czasie,
- status prawny zobowiązanego,
- wartość przedmiotu zabezpieczenia,
- istniejące obciążenia przedmiotu zabezpieczenia,
- koszt ustanowienia zabezpieczenia.

Decyzja w przedmiocie zabezpieczenia konkretnej transakcji kredytowej jest elementem decyzji kredytowej.

Przy obliczaniu procentowego pokrycia ekspozycji kredytowej wartością zabezpieczeń pod uwagę może być brane wyłącznie zabezpieczenie, które spełnia poniższe wymagania:

- Bank musi posiadać prawidłowo udokumentowany i prawnie możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do zabezpieczenia,
- zabezpieczenie musi posiadać trwałą wartość wewnętrzną oraz przynajmniej przez okres trwania umowy kredytowej być regularnie monitorowane i wyceniane,
- zabezpieczenie musi być zamienione w środki pieniężne w rozsądnym czasie, w oparciu o udokumentowane orzecznictwo,
- nie powinna istnieć duża korelacja pomiędzy wartością zabezpieczenia a sytuacją finansową kredytobiorcy.

W ramach monitoringu przeprowadzane są okresowe przeglądy zabezpieczeń. Zakres i częstotliwość tych przeglądów uzależniona jest od rodzaju przedmiotu zabezpieczenia i obejmuje:

- wartość zabezpieczenia i jej zmiany w okresie od ostatniego przeglądu,
- prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów związanych z ustanowionym zabezpieczeniem,
- prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących zabezpieczeń rzeczowych (przegląd polis ubezpieczeniowych, sposobów ich opłacania, terminów ważności).

W czasie wykorzystania i spłaty kredytu Bank może żądać od kredytobiorcy dodatkowego zabezpieczenia oprócz już określonego w umowie kredytowej, jeżeli - w ocenie Banku - obniżyła się wartość ustanowionych zabezpieczeń, pogorszyła się sytuacja ekonomiczna lub finansowa kredytobiorcy albo innego zobowiązanego lub istnieją przesłanki, że takie pogorszenie nastąpi.

Czynności podejmowane w zakresie zabezpieczeń mają na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy, w tym ustanowienie zabezpieczenia dającego możliwie najwyższy poziom odzysku wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych. Stąd zabezpieczenia nie różnią się pomiędzy kredytami obsługiwanymi terminowo i przeterminowanymi, oraz ze stwierdzoną utratą wartości i bez utraty. Polityka w zakresie prawnych zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Grupy.

Bank nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych.

4.3.4. Sekurytyzacja

W 2006 roku przeprowadzona została syntetyczna sekurytyzacja aktywów dotycząca portfela kredytów dla klientów korporacyjnych. Transakcja sekurytyzacyjna polegała na zawarciu umowy pozabilansowej transakcji kredytowej pomiędzy Bankiem a KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w celu przeniesienia wszystkich ryzyk kredytowych związanych z kredytami w sekurytyzowanym portfelu. Transakcja została ujęta w księgach banku jako gwarancja finansowa wystawiona przez KfW. Bank pełni w tej transakcji rolę inicjatora.

Pierwotna wartość aktywów i zobowiązań objętych sekurytyzacją wynosiła **267 mln eur**, co stanowiło ok. 9,5% wartości całkowitego portfela kredytowego (kredytów dla klientów sektora niefinansowego) – według stanu na koniec 2006 roku.

Przez pierwsze pięć lat od momentu zawarcia transakcji portfel sekurytyzowany był uzupełniany z częstotliwością miesięczną, co oznacza, że spłacone kredyty były zastępowane nowymi kredytami spełniającymi warunki transakcji. W tym pięcioletnim okresie, zwanym okresem odnawialnym, wartość portfela sekurytyzowanego wahała się w przedziale od **270 mln eur** do **225 mln eur**.

W maju 2011 roku zakończył się okres odnawialny transakcji i od tego czasu transakcja weszła w fazę amortyzacji. Wartość bilansowa aktywów i zobowiązań objętych tą transakcją na koniec 2011 roku wynosiła **139 mln eur**.

Główną korzyścią przedmiotowej transakcji jest całkowity transfer ryzyka kredytowego, którego miernikiem jest redukcja regulacyjnego wymogu kapitałowego oraz brak rozpoznania utraty wartości w odniesieniu do aktywów wchodzących w skład portfela.

W 2006 roku Grupa rozpoczęła również program sekurytyzacji wierzytelności z tytułu umów leasingu. W trakcie trzyletniego okresu rewolwingowego Grupa sprzedawała niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności wynikające z umów leasingowych do łącznej wartości **640 mln zł**. W styczniu 2008 r. podwyższono limit sprzedanych wierzytelności do **1 mld zł**. W styczniu 2009 roku program sekurytyzacji wszedł w okres amortyzacji, co spowodowało spadek zobowiązań z tego tytułu na dzień 31 grudnia 2009 roku o 46% w porównaniu do roku poprzedniego. W lutym 2010 roku limit programu został zwiększony do **775 mln zł**. Ustanowiono nowy okres odnawialny transakcji, trwający do stycznia 2011 roku. W wyniku zakończenia okresu rewolwingu i amortyzacji portfela umów na dzień 31 grudnia 2011 zobowiązania z tytułu sekurytyzacji wynosiły **376,7 mln zł**.

Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych jest spółka ROOF Poland Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Spółki z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów z bilansu określonych w MSR 39 OS36, w szczególności warunku obowiązku niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów.

Szczegółowe informacje należności objętych sekurytyzacją według stanu na 31 grudnia 2011 i 31 grudnia 2010 roku prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 7. Należności objęte sekurytyzacją

Typ aktywów objętych transakcją sekurytyzacji	Rodzaj transakcji	Wartość transakcji
Należności kredytowe	Syntetyczna	612 010
Należności z tytułu umów leasingu	Sprzedaż wierzytelności (true sale)	376 742
Razem:		988 752

4.4. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Ryzyko kredytowe kontrahenta oznacza ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta transakcji przed ostatecznym rozliczeniem przepływów środków pieniężnych związanych z tą transakcją.

Bank do obliczania ekwiwalentu bilansowego pochodnych transakcji pozabilansowych w celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta stosuje metodę wyceny rynkowej zgodnie z §10 Załącznika nr 16 do Uchwały.

Ekwiwalent bilansowy transakcji narażonej na ryzyko kontrahenta dzieli się na:

- ekspozycję bieżącą,
- ekspozycję potencjalną.

Ekspozycją bieżącą jest koszt zastąpienia, czyli wartość rynkowa transakcji, gdy jest ona dodatnia, lub zero, gdy jest ujemna.

Wartość ekspozycji potencjalnej (*add-on*) jest modelowana za pomocą iloczynu wartości nominalnej kontraktu i wagi ryzyka produktu przypisanej tej transakcji (z wyjątkiem jednawalutowych transakcji zamiany zmiennej stopy procentowej na zmienną stopę procentową, w przypadku których oblicza się jedynie koszt zastąpienia).

Proces obliczania aktywów ważonych ryzykiem jest oparty na następujących parametrach:

- nominal transakcji,
- typ kontraktu,
- poziom uprzywilejowania,
- termin zapadalności transakcji,
- wartość rynkowa kontraktu.

Wycena instrumentów pochodnych dla celów rachunkowości finansowej dokonywana jest w Banku zgodnie z MSR 39 do wartości godziwej.

Tabela 8. Informacje dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta

Pozycja	
Dodatnia wartość godziwa brutto, w tym:	588 619
<i>wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych</i>	526 797
Ekwiwalent bilansowy transakcji pochodnych	829 608
Zabezpieczenie finansowe, wartość skorygowana	8 066
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta	37 791

W portfelu Banku nie występują kredytowe instrumenty pochodne. Bank nie szacuje współczynnika alfa.

Przypisanie kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych na ryzyko kredytowe kontrahenta przebiega w analogiczny sposób jak dla ekspozycji kredytowych.

Analiza zdolności kredytowej kontrahenta transakcji obciążonych ryzykiem kontrahenta odbywa się w analogiczny sposób jak wskazany dla innych ekspozycji kredytowych, poprzez zarządzanie limitami klienta w ramach decyzji podejmowanych przez Komitety Kredytowe.

Bank dokonuje korekt wyceny ekspozycji obciążonej ryzykiem kredytowym kontrahenta w oparciu o historyczne stopy niewypłacalności (HDR), kalkulowane w oparciu o przyznawane klientom oceny ratingowe w ramach funkcjonującego w Banku systemu ratingowego. Dodatkowo w procesie kalkulacji korekt wyceny uwzględniane są dostępne dane rynkowe o kondycji finansowej klienta oraz ryzyku kredytowym transakcji.

W odniesieniu do otwartych ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych w przypadku klientów, którzy zostali sklasyfikowani jako niewypłacalni, Bank przyjął politykę konwersji ekspozycji na należność kredytową, tak by transakcje te z uwagi na czynniki rynkowe nie powodowały zwiększenia utraty wartości.

W celu zabezpieczenia należytego wykonania przez klienta zobowiązań wynikających z transakcji, Bank może zażądać od klienta ustanowienia kaucji w rozumieniu art. 102 Prawa Bankowego w wysokości określonej przez Bank, o ile Bank i klient nie uzgodnią inaczej w umowie. Ponadto Bank może zażądać złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji w trybie art. 97 Prawa Bankowego, lub innej formy zabezpieczenia w związku z treścią art. 93 Prawa Bankowego.

Kaucja jest ewidencjonowana na rachunku Banku i zabezpiecza wszelkie istniejące lub mogące powstać w przyszłości wierzytelności Banku z tytułu rozliczenia i realizacji transakcji.

W przypadku, gdy bieżąca wycena rynkowa transakcji z kaucją początkową jest wartością ujemną i przekracza kwotę powstałą w wyniku przemnożenia wskaźnika procentowego, określonego w odpowiedniej umowie lub warunkach transakcji i wartości aktualnej kaucji, Bank jest uprawniony do wezwania klienta do uzupełnienia zabezpieczenia lub ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia w wyznaczonym terminie; przy czym klient jest zobowiązany do uzupełnienia zabezpieczenia lub ustanowienia dodatkowego w wysokości wskazanej ujemnej wartości bieżącej wyceny rynkowej transakcji pomniejszonej o wartość dokonanych wcześniej zabezpieczeń.

W przypadku gdy klient nie spełnia lub nienależyte stosuje się do obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz umów, w szczególności w przypadku opóźnień klienta w zaspokajaniu roszczeń Banku, lub nieautoryzowanych przekroczeń na rachunku bieżącym klienta wynikających z rozliczenia danej transakcji, Bank może dokonać transferu środków finansowych z kaucji w wysokości odpowiadającej kwocie należności Banku wraz z odsetkami za zwłokę.

4.5. ***Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym***

Bank wykazuje w bilansie ekspozycje kapitałowe, które nie są zaliczane do portfela handlowego. Część z posiadanych instrumentów została nabyta z przyczyn strategicznych i wynika z posiadanych udziałów w podmiotach zależnych wyłączonych z konsolidacji. Pozostałe zostały nabyte w celu osiągnięcia zysków kapitałowych.

Tabela 9. *Ekspozycje kapitałowe nieuwzględniane w portfelu handlowym w podziale ze względu na cel nabycia*

Cel nabycia	Wartość bilansowa
Przyczyny strategiczne	1 798
Zyski kapitałowe	27 134
Razem:	28 932

Posiadane przez Bank ekspozycje kapitałowe, które nie są zaliczane do portfela handlowego nie są notowane na regulowanych rynkach giełdowych. Z uwagi na brak informacji na temat wiarygodnej ceny rynkowej tych ekspozycji ich wartość godziwą stanowi wartość bilansowa.

Ekspozycje są poddawane okresowym testom na utratę wartości. W 2011 roku Bank dokonał spisania posiadanych udziałów w kwocie **50 tys zł** w ciężar odpisu z tytułu utraty wartości. Spisania dokonano w konsekwencji zakończenia procesu likwidacji spółki Gildia Poznańska S.A..

W odniesieniu do pozostałych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Bank w 2011 roku nie zrealizował zysków ani strat ze sprzedaży lub likwidacji. W roku 2011 Bank nie zaliczał innych pozycji o podobnym charakterze do funduszy podstawowych lub uzupełniających.

4.6. Odpisy z tytułu utraty wartości

Do wyznaczenia wysokości odpisów z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe zobowiązania warunkowe Bank stosuje Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych. O utracie wartości składnika lub grupy aktywów jest mowa wyłącznie wtedy, gdy zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane, przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej lub grupy ekspozycji kredytowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych zalicza się uzyskane przez Bank informacje o następujących zdarzeniach powodujących stratę:

- niewypłacalność kredytobiorcy związana z pogorszeniem się jego sytuacji finansowo-ekonomicznej,
- umorzenie części zaangażowania,
- opóźnienie w spłacie należności przekraczające 90 dni i spełnienie kryterium materialności,
- niekorzystne zmiany w otoczeniu ekonomicznym kredytobiorcy, powiązane z ryzykiem regionu, kraju, branży, grup klientów lub produktów,
- zmiany w warunkach umowy takie jak: wypowiedzenie umowy, postawienie kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, wydłużenie okresu umowy, wymuszona restrukturyzacja zadłużenia,
- stwierdzone przypadki defraudacji,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, bankructwa lub śmierci klienta.

Wartość bilansowa składników aktywów zostaje zmniejszona poprzez aktualizację, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat.

4.6.1. Podejście i metody przyjęte do ustalenia korekt wartości i rezerw

Podstawowym kryterium podziału portfela z punktu widzenia identyfikacji ekspozycji, które utraciły wartość oraz wyznaczania odpisów, jest jego podział na część detaliczną i niedetaliczną. W przypadku klientów niedetalicznych ocena wiarygodności klienta wyznaczana jest na podstawie ratingu, który determinuje wartości parametrów wykorzystywanych w procesie kalkulacji odpisów. W przypadku klientów detalicznych w celu kalkulacji odpisów stosowany jest podział portfela na jednolite pod kątem ryzyka kredytowego grupy.

Bank stosuje następujące podejścia do pomiaru utraty wartości:

- analiza na bazie portfelowej (analiza grupowa) – analizą objęte są należności, dla których nie zidentyfikowano przesłanek o utracie wartości,
- analiza na bazie indywidualnej – w odniesieniu do należności ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości.

Bank tworzy odpisy portfelowe na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe. Odpisy portfelowe stanowią odzwierciedlenie poziomu strat kredytowych oszacowanych na podstawie historii strat dla aktywów posiadających podobne charakterystyki ryzyka kredytowego, które zostały na dzień bilansowy poniesione, lecz nie można ich jeszcze powiązać z konkretnymi ekspozycjami. Odpisy kalkulowane są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów o podobnych cechach ryzyka kredytowego.

Kalkulacja odpisów z tytułu utraty wartości w metodzie indywidualnej opiera się na porównaniu wartości bilansowej składnika aktywów z wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. W odniesieniu do ekspozycji detalicznych wartość oczekiwanych przepływów bazuje na wartości rynkowej zabezpieczenia lub określonym statystycznie, na podstawie danych historycznych, profilu odzysku dla danego typu zaangażowania. W przypadku ekspozycji niedetalicznych kalkulacja wartości odpisów dokonywana jest metodą ekspercką. W trakcie szacowania wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględniane są zarówno przepływy wynikające ze spłat własnych kredytobiorców, jak i uzyskane środki pieniężne pochodzące z realizacji posiadanych zabezpieczeń.

W celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta w wycenie instrumentów pochodnych dokonywana jest korekta wyceny tych instrumentów.

Odpis z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu, jeżeli wartość bieżąca oczekiwanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości.

4.6.2. Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowane

Zestawienie należności bilansowych analizowanych pod kątem utraty wartości indywidualnie i grupowo z podziałem na poszczególne typy klientów prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 10. Analiza należności bilansowych pod kątem utraty wartości

	Należności analizowane indywidualnie	Należności analizowane grupowo	Należności razem
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 639 917	0	1 639 917
Klienci indywidualni	168 432	0	168 432
Klienci mikro	240 696	0	240 696
Duże przedsiębiorstwa	1 121 615	0	1 121 615
Małe i średnie przedsiębiorstwa	109 174	0	109 174
Sektor publiczny	0	0	0
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	815 191	21 381 295	22 196 486
Należności nieprzeterminowane	705 830	20 265 016	20 970 846
Klienci indywidualni	247	3 535 311	3 535 558
Klienci mikro	484	2 622 240	2 622 724
Duże przedsiębiorstwa	658 107	12 603 468	13 261 575
Małe i średnie przedsiębiorstwa	41 614	1 381 575	1 423 189
Sektor publiczny	5 378	122 422	127 800
Należności przeterminowane	109 361	1 116 279	1 225 640
Klienci indywidualni	6 321	258 624	264 945
Klienci mikro	0	534 748	534 748
Duże przedsiębiorstwa	89 349	234 894	324 243
Małe i średnie przedsiębiorstwa	11 058	69 593	80 651
Sektor publiczny	2 633	18 420	21 053
Razem:	2 455 108	21 381 295	23 836 403

Do należności z rozpoznaną utratą wartości zaliczone są te ekspozycje, dla których stwierdzono przesłankę utraty wartości oraz odpis aktualizujący pomniejsza wartość bilansową ekspozycji.

Do należności bez rozpoznanej utraty wartości należą te ekspozycje, dla których stwierdzono przesłankę utraty wartości, jednak w wyniku analizy nie stwierdzono utraty wartości..

W przypadku ekspozycji przeterminowanych występuje opóźnienie w spłacie należności przekraczające 90 dni i kwota zadłużenia spełnia kryterium materialności.

W porównaniu do roku 2010 wartość bilansowa należności wzrosła o 3,4 mld zł (z 20,4 mld zł do 23,8 mld zł).

Na koniec roku 2011 należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane, dla których nie stwierdzono przesłanki utraty wartości stanowią 85% portfela (w porównaniu do 81% na koniec roku 2010). Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości stanowią 7% portfela wszystkich ekspozycji bilansowych (bez zmian w stosunku do roku 2010).

4.6.3. Korekty wartości i rezerw

Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości w podziale na ekspozycje bilansowe z rozpoznaną utratą wartości i bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Uzgodnienie zmiany stanów korekt wartości

	Odpis na należności z rozpoznaną utratą wartości oceniane indywidualnie	Odpis na należności bez rozpoznania utraty wartości oceniane grupowo (IBNI)	Odpisy razem
Stan na 1 stycznia	723 649	63 590	787 239
Utworzenie odpisów na utratę wartości	499 235	24 642	523 877
Należności spisane w ciągu roku w ciężar odpisów	-152 304	-30	-152 334
Odwrócenie odpisów na utratę wartości	-271 129	-7 265	-278 394
Reklasyfikacja	-8 200	8 200	0
Różnice kursowe	15 661	1 633	17 294
Saldo na 31 grudnia	806 912	90 770	897 682

W porównaniu do roku 2010 odpisy wzrosły o ok. 110 mln zł (z wysokości 787 mln zł). Zarówno w roku 2010, jak i w roku 2011, 90% odpisu na należności bilansowe zostało wygenerowane przez ekspozycje oceniane indywidualnie.

Zestawienie korekt wartości i kwot odzyskanych zaliczonych bezpośrednio do rachunku zysków i strat w podziale na analizę indywidualną i grupową ekspozycji bilansowych oraz pozabilansowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość należności

	Odpis na należności z rozpoznaną utratą wartości oceniane indywidualnie	Odpis na należności bez rozpoznania utraty wartości oceniane grupowo (IBNI)	Razem
Utworzenie odpisów aktualizujących na:			
Należności od banków	0	-46	-46
Kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym	-256 173	-10 362	-266 536
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	-243 062	-14 234	-257 295
Pozycje pozabilansowe	-9 337	-3 398	-12 735
Razem:	-508 572	-28 040	-536 612
Odwrócenie odpisów aktualizujących na:			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym	147 270	1 856	149 126
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	123 859	5 409	129 268
Pozycje pozabilansowe	6 692	508	7 200
Razem:	277 821	7 773	285 594
Koszty netto z tytułu odpisów aktualizujących:	-230 751	-20 267	-251 018

W roku 2011 odpisy aktualizujące wartość należności bilansowych, jak i pozabilansowych stanowiły koszty Banku w wysokości **251,02 mln zł**. Prawie 92% tego kosztu wygenerowały ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, analizowane indywidualnie.

W porównaniu do roku 2010 koszty netto z tytułu odpisów aktualizujących spadły o ponad 2 mln zł (z wysokości 253,25 mln zł).

4.7. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego

Do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem i wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego Bank stosuje metodę standardową określoną w załączniku nr 4 do Uchwały.

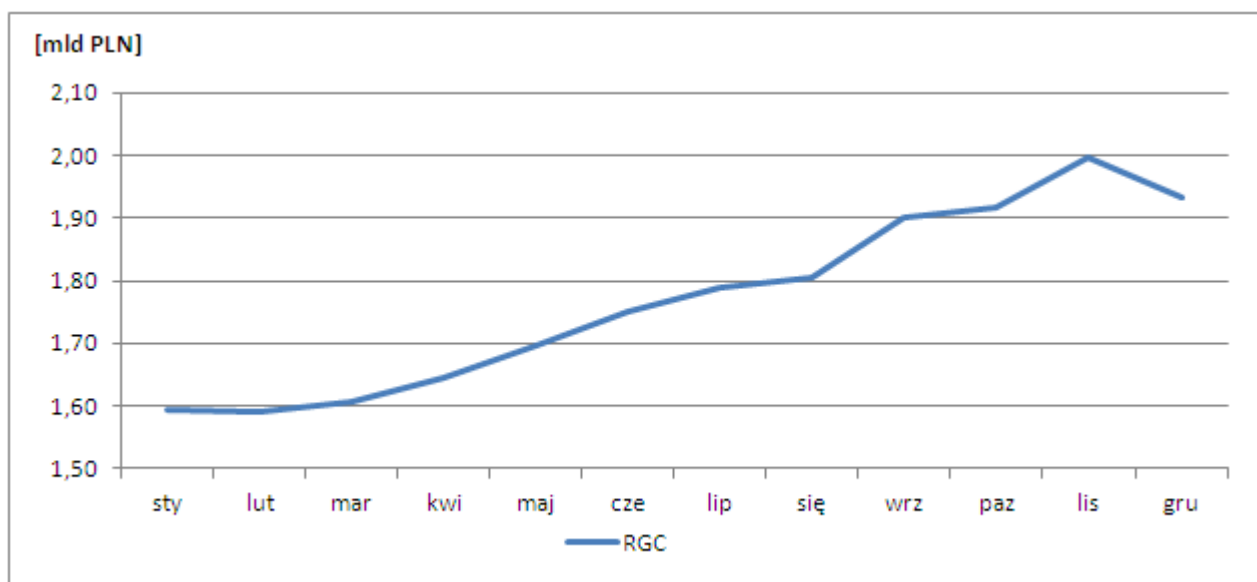
Minimalne wymogi kapitałowe (RGC) z tytułu ryzyka kredytowego wynosiły na dzień 31 grudnia 2011 roku **1 928 530 tys zł** i wzrosły w stosunku do ubiegłego roku o **21,59%**.

Tabela 13. Aktywa ważone ryzykiem (RWA) i wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego (RGC)

Grupa ekspozycji ¹	RWA	RGC
Rządy i banki centralne	23	2
Samorządy terytorialne i władze lokalne	15 734	1 259
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	36 390	2 911
Banki wielostronnego rozwoju	0	0
Institucje – banki	691 756	55 341
Przedsiębiorstwa	9 159 200	732 736
Detaliczne	2 792 392	223 391
Zabezpieczenie na nieruchomościach	10 153 089	812 247
Przeterminowane	420 498	33 640
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	39 029	3 122
Pozostałe	798 510	63 881
Razem:	24 106 621	1 928 530

Kształtowanie się poziomu RGC w Banku na przestrzeni roku prezentuje poniższy wykres.

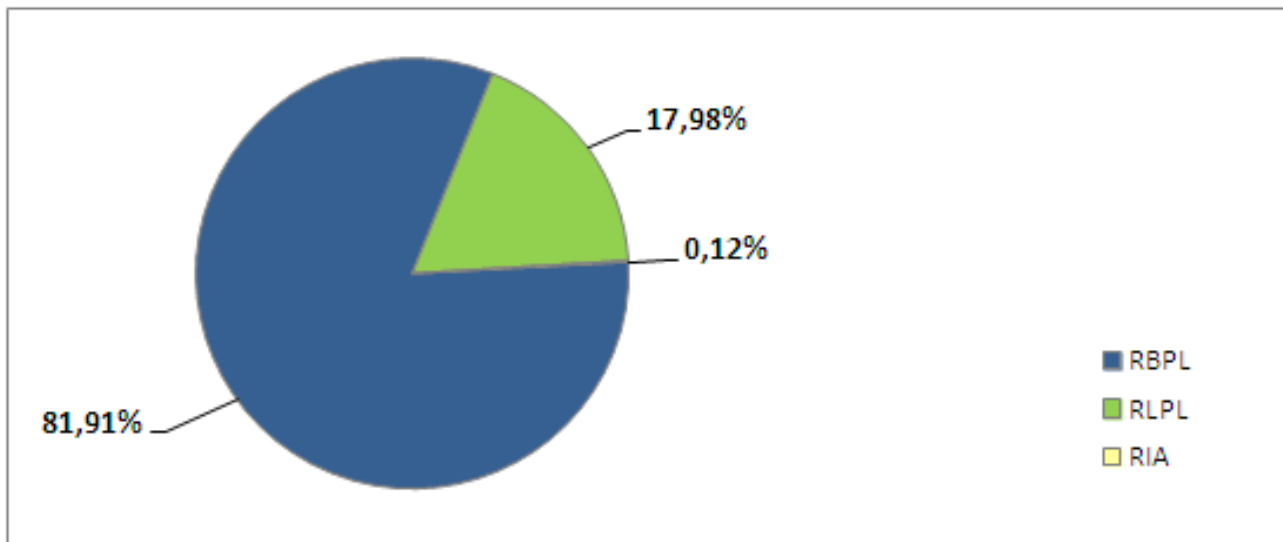
Wykres 1 Minimalne wymogi kapitałowe (RGC) z tytułu ryzyka kredytowego w 2011 roku

Przeważająca część aktywów ważonych ryzykiem z tytułu ryzyka kredytowego wynika z ekspozycji RBPL (81,91%). Aktywa ważone ryzykiem z tytułu ekspozycji RIA stanowią znikomą część całości RWA Banku.

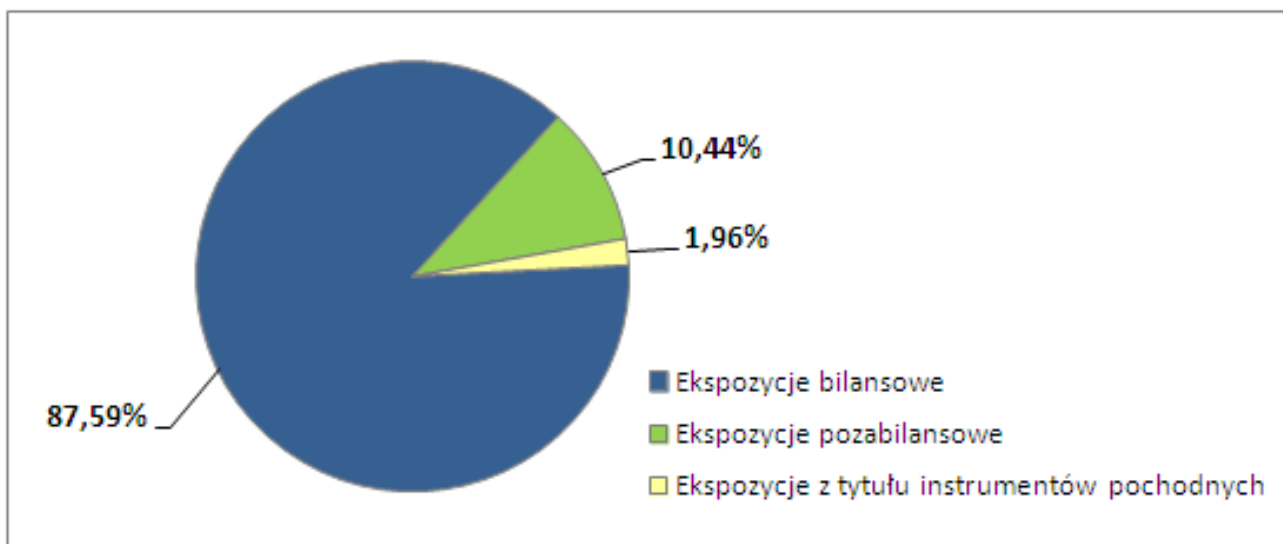
¹ Zestawienie uwzględni tylko te klasy aktywów, w których Bank posiada ekspozycję.

Wykres 2 Aktywa ważone ryzykiem (RWA) w podziale na konsolidowane spółki

Ze względu na rodzaju ekspozycji dominowały aktywa ważone ryzykiem z tytułu ekspozycji bilansowych (87,59%).

Wykres 3 Aktywa ważone ryzykiem (RWA) w podziale na typ ekspozycji

W celu ustalenia wagi ryzyka Bank korzysta z zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez agencję Standard and Poor's Ratings Services rządów centralnym. Oceny te mają zastosowanie do ustalania wag ryzyka ekspozycjom wobec rządów i banków centralnych, a także ekspozycjom wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych oraz organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej, w sytuacji gdy waga ryzyka kredytowego tych ekspozycji zależy od oceny wiarygodności rządu centralnego.

W zakresie tych ekspozycji Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen wiarygodności kredytowej do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej.

Z uwagi na zakres wykorzystywanych zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej oraz strukturę portfela Banku przenoszenie ocen emisji lub emitenta nie powoduje zmiany wag ryzyka i nie jest stosowane.

Tabela 14. Ekspozycje w podziale na stopnie jakości kredytowej

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczania ryzyka	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka
1	0	381 954
2	7 596 960	7 755 916
NR	29 508 180	28 967 270
	37 105 140	37 105 140

Wartość ekspozycji, w przypadku której Bank zastosował oceny wiarygodności kredytowej stanowiła na koniec 2011 **21,93%** całkowitej ekspozycji Banku z czego zdecydowana większość to ekspozycja wobec polskiego Skarbu Państwa z zewnętrzną oceną wiarygodności kredytowej A- (**20,9%** całkowitej ekspozycji Banku). Pozostała część ekspozycji wynika z przeprowadzonej przez Bank transakcji sekurytyzacji aktywów. Bank za pomocą nieruchomościowej ochrony kredytowej przeniósł w całości ryzyko kredytowe z sekurytyzowanej puli aktywów bazowych na Kreditanstalt für Wiederaufbau posiadającego regwarancję Rządu Niemiec z oceną ratingową AAA (**1,03%** całkowitej ekspozycji Banku).

Na potrzeby technik ograniczania kredytowego, Bank stosuje rzeczywistą i nieruchomościową ochronę kredytową, przy czym w zakresie rzeczywistej ochrony kredytowej stosowana jest kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych przy zastosowaniu nadzorczych korekt z tytułu zmienności.

Bank posiada procedury zarządzania ryzykiem, umożliwiające kontrolowanie ryzyka, na które może być narażony w wyniku stosowania technik ograniczania ryzyka.

W ramach **ochrony kredytowej rzeczywistej** Bank w procesie kalkulacji aktywów ważonych ryzykiem wykorzystuje następujące zabezpieczenia:

- zdeponowane w Banku środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne rozumiane jako certyfikat depozytowy lub podobny instrument wystawiony przez Bank,
- emitowane przez rządy i banki centralne dłużne papiery wartościowe, posiadające ocenę wiarygodności kredytowej nie niższą niż BB-,
- akcje lub instrumenty dłużne zamienne uwzględnione w głównym indeksie giełdy, na której są dopuszczone do obrotu;
- akcje lub instrumenty dłużne zamienne nieobjęte głównym indeksem, ale znajdujące się w obrocie na uznanej giełdzie papierów wartościowych,
- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej.

Natomiast w ramach **ochrony kredytowej nieruchomościowej** Bank wykorzystuje:

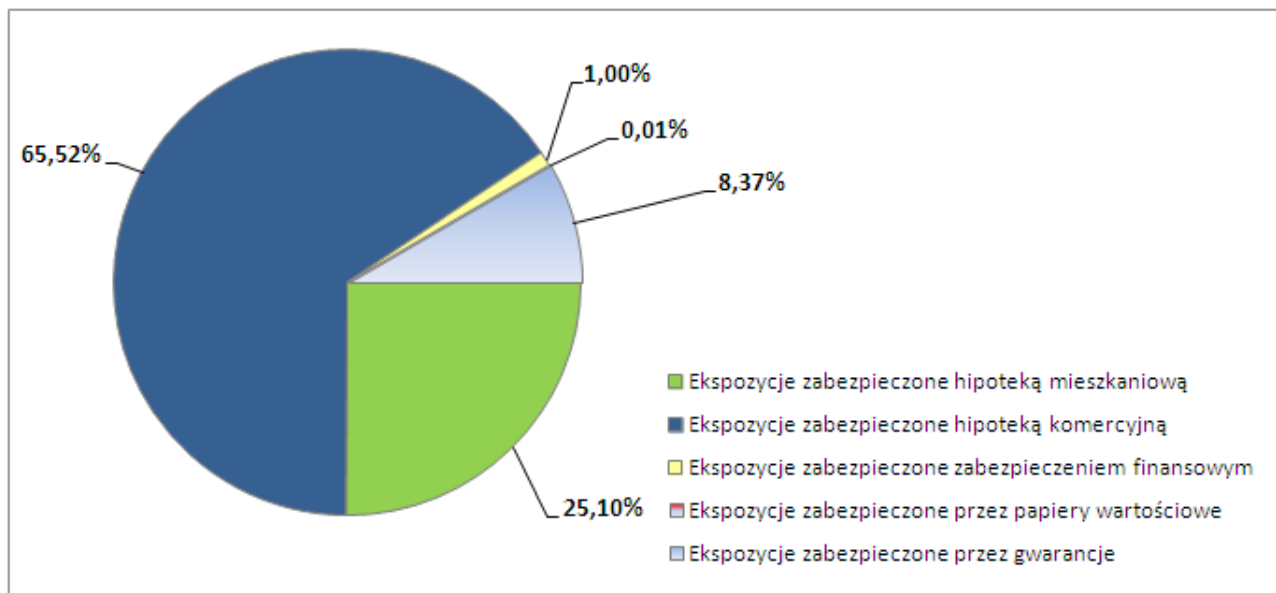
- gwarancje bankowa,
- gwarancje rządowe,
- gwarancje samorządu terytorialnego.

Tabela 15. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego

Grupa ekspozycji ¹	Wartość ekspozycji zabezpieczonej gwarancjami	Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe ²
Rządy i banki centralne	0	0
Samorządy terytorialne i władze lokalne	0	0
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	35 679	1 074
Banki wielostronnego rozwoju	0	0
Instytucje - banki	8 773	3 462
Przedsiębiorstwa	805 255	160 070
Detaliczne	325 361	8 462
Zabezpieczenie na nieruchomościach	0	0
Przeterminowane	24 473	0
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	0	0
Pozostałe	0	0
Razem:	1 199 541	173 068

Największa część zabezpieczonej ekspozycji Banku stanowi ekspozycja zabezpieczona hipoteką na nieruchomości komercyjnej (65,52% ogółu zabezpieczonej ekspozycji Banku) oraz hipoteka na nieruchomości mieszkalnej (25,1%).

Wykres 4 Podział ekspozycji zabezpieczonej ze względu na główne rodzaje zabezpieczeń

² Po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności.

5. Ryzyko rynkowe

Bank jako instytucja finansowa narażony jest na ryzyko rynkowe i płynności. Zdecydowana większość ryzyka pochodzi z prowadzonej na rzecz klientów działalności i konieczności zarządzania powstałą w ten sposób pozycją walutową, stopy procentowej i płynnościową. W ramach działalności, Bank opracował i wdrożył metody pomiaru i zarządzania tymi ryzykami.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności jest optymalizacja wyniku finansowego Banku poprzez świadome podejmowanie działalności niosącej ze sobą te ryzyka, przy jednoczesnym zachowaniu ich poziomu na zadanym poziomie, zgodnym z apetytem na ryzyko wyznaczonym przez Zarząd i Radę Nadzorczą. Wdrożone w Banku procesy pomiaru i kontroli tych ryzyk zapewniają bezpieczeństwo powierzonych przez depozytariuszy środków.

Głównymi ryzykami, na które narażony jest Bank są:

- Ryzyko walutowe wynikające zarówno ze struktury bilansu Banku jak i z prowadzonej na rzecz klientów działalności, tj. oferowaniu instrumentów finansowych zabezpieczających ryzyko walutowe.
- Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej wynikające z prowadzonej przez Bank aktywności tradingowej.
- Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej będące odzwierciedleniem struktury bilansowej Banku, w tym głównie części depozytowo-kredytowej.
- Ryzyko płynności wynikające z niedopasowania terminów zapadalności aktywów i pasywów.

Podział kompetencji oraz zadań w procesie zarządzania powyższymi ryzykami wygląda następująco:

- Zarząd RBPL akceptuje ramowe polityki zarządzania ryzykami oraz poziom apetytu na ryzyko, wyrażony w postaci zapotrzebowania na kapitał oraz jako poziom maksymalnej straty.
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) dokonuje alokacji poszczególnych limitów ryzyka rynkowego i płynności w ramach zatwierdzonego przez Zarząd poziomu apetytu na ryzyko, rekomenduje działania w zakresie zarządzania ryzykiem oraz opiniuje metodologię jego pomiaru.
- Departament Skarbu zarządza pozycjami Banku w ramach przyznaných przez ALCO limitów, obejmując całość pozycji narażonych na ryzyko w Banku.
- Departament Zarządzania Ryzykiem jest odpowiedzialny za pomiar poziomu narażenia na ryzyko, w tym wykorzystanie limitów.

5.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności w Banku bierze się z niedopasowania kontraktowych terminów zapadalności aktywów i pasywów, tj. w głównej mierze z konieczności finansowania długoterminowych kredytów depozytami o krótszej zapadalności. Realizować się ono może poprzez brak możliwości wywiązania się ze swoich bieżących zobowiązań lub też poprzez straty wynikające ze wzrostu kosztu finansowania, który nie jest pochodną zmienności rynkowych stóp procentowych.

W RBPL apetyt na ryzyko płynności definiowany jest poprzez maksymalny profil ryzyka, na jakie Bank może być narażony. Zakłada się, że w sytuacji kryzysowej Bank będzie w stanie w sposób niezakłócony, tj. bez konieczności zmiany w zakresie profilu płynności i bez wpływu na świadczone usługi, prowadzić działalność przez okres 3 miesięcy.

W celu mitygacji tego ryzyka, Bank zarządza płynnością krótko-, średnio jak i długoterminową.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową opiera się na monitorowaniu i planowaniu krótkoterminowych wpływów i wypływów, zawieraniu krótkoterminowych operacji na rynku finansowym, w tym z Bankiem

Centralnym oraz budowaniu salda aktywów wysokopłynnych stanowiącego rezerwę pokrywającą potencjalne wypływy gotówki z Banku. Działalność związana z zarządzaniem płynnością krótkoterminową skupiona jest w Departamencie Skarbu.

W ramach zarządzania płynnością średnio- i długoterminową Bank dokonuje planowania uwzględniającego przyszłe potrzeby płynnościowe. W ramach procesu budżetowego oraz okresowych przeglądów jego realizacji Bank planuje rozwój aktywów i pasywów w taki sposób, aby kluczowe wskaźniki płynnościowe utrzymywane były na wymaganym poziomie.

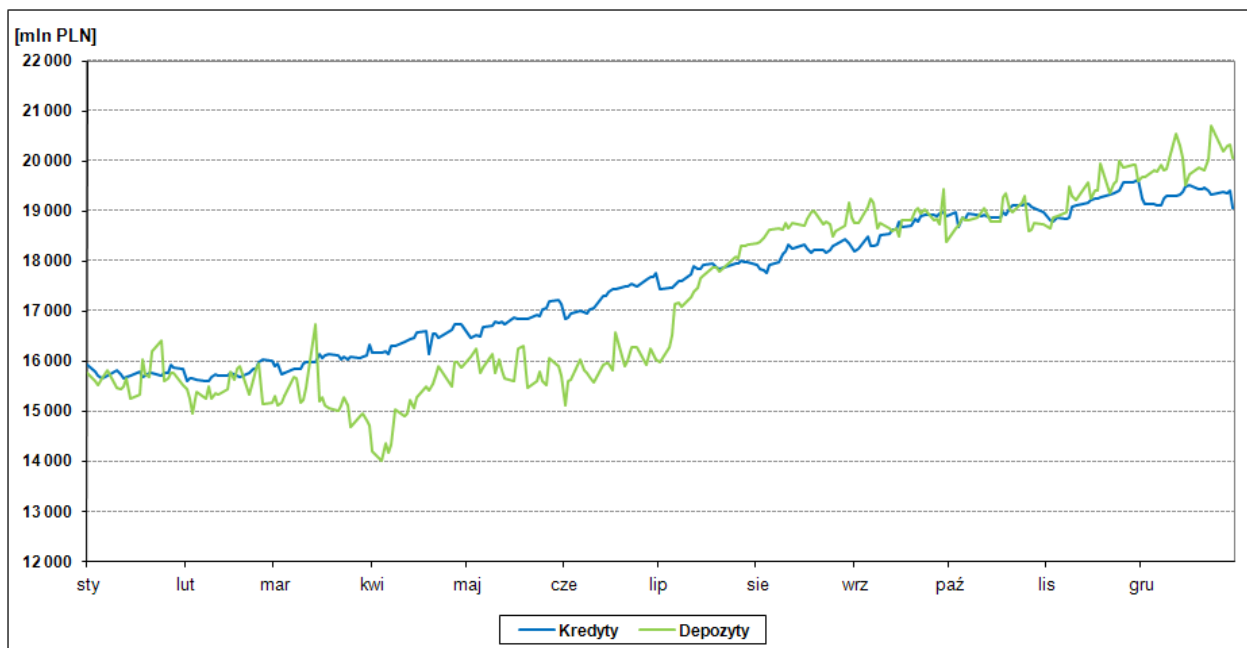
Istotną częścią tego procesu jest ustalenie kierunków i wielkości rozwoju Banku po stronie aktywów oraz zapewnienie możliwości sfinansowania go odpowiednim wolumenem pasywów przy zachowaniu zakładanego wyniku finansowego.

Do kluczowych wskaźników, których poziom musi być zapewniony w procesie planowania należą nadzorcze miary płynności oraz zapewnienie utrzymania ich na wymaganym przez regulatora poziomie, poziom wskaźnika Loan-to-Depo, czyli stosunek klientów kredytów do depozytów (z wyłączeniem finansowania od instytucji finansowych) oraz możliwość zapewnienia samodzielnego finansowania Banku w scenariuszu kryzysowym, zgodnym z wytycznymi obowiązującymi w Grupie Raiffeisen.

W ramach comiesięcznych spotkań Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami Bank monitoruje bieżący poziom narażenia na ryzyko płynności i zarządza realizacją wytyczonych planów.

Głównym narzędziem pozwalającym zarządzać płynnością jest sterowanie poziomem cen kredytów i depozytów, pozwalające modelować przyszłą strukturę bilansu. W ramach tego procesu w RBPL istnieje system stawek transferowych, uwzględniający zarówno poziom rynkowych stóp procentowych, takich jak na przykład WIBOR, jak również realny koszt pozyskania płynności. Poprzez aktywne zarządzanie ryzykiem płynności za pomocą opisanych powyżej narzędzi RBPL zwiększył w 2011 roku udział depozytów detalicznych w bazie depozytowej z 44% do 49% oraz wydłużył strukturę terminową finansowania klientów – średnia zapadalność depozytu wydłużyła się z 33 do 45 dni. Jednocześnie znacznie zwiększona została baza depozytowa Banku, pozwalając na sfinansowanie przyrostu wolumenu udzielanych kredytów, co widoczne jest na następującym wykresie.

Wykres 5 Poziom kredytów i depozytów klientów w 2011 roku

W codziennym procesie zarządzania Bank wykorzystuje do celów pomiaru i limitowania ekspozycji na ryzyko płynności urealnioną lukę płynności. W ramach wyznaczania wartości luki, Bank stosuje schematy urealniania terminów zapadalności wybranych, kluczowych z punktu widzenia płynności, pozycji aktywów i pasywów, aby poprawnie prognozować zachowanie się struktury bilansu oraz wpływów i wypływów w czasie. Schematy urealniania wynikają bądź to ze specyfiki instrumentów finansowych (przykładowo zakłada się, że dłużne instrumenty skarbowe możliwe są do zbycia w krótszym terminie niż ich zapadalność) bądź też z zaobserwowanych historycznie zachowań, takich jak przedpłaty kredytów czy utrzymywanie się osadu depozytowego. W przypadku zachowań behawioralnych, Bank wykorzystuje modelowanie statystyczne aby odzwierciedlić i zaprognozować zachowanie się salda w przyszłości.

Tak skonstruowana luka płynności jest przedmiotem codziennego pomiaru i limitowania.

5.2. Ryzyko walutowe

Rynkowe ryzyko walutowe, to ryzyko niekorzystnej zmiany wyniku finansowego Banku, powstałej na skutek zmiany rynkowych kursów wymiany walut.

Apetyt na ryzyko walutowe w RBPL jest definiowany poprzez odniesienie wartości wyniku finansowego do zakładanego wyniku budżetowego i poziomu kapitału, przy czym zakłada się, że:

- W normalnej, nie kryzysowej sytuacji rynkowej skumulowana strata nie przekroczy poziomu planowanego zysku na operacjach walutowych.
- W sytuacji kryzysowej osiągnięta strata na operacjach walutowych nie przekroczy 2% kapitałów.

Narażenie Banku na ryzyko walutowe wynika w większości z zaangażowania w transakcje walutowe przeprowadzane z klientami banku w celu zabezpieczania przez nich ryzyka oraz ze struktury walutowej bilansu Banku, w tym głównie udzielanych kredytów i finansujących je depozytów.

Dodatkowo Bank prowadzi działalność tradingową na rynku walutowym, wykorzystując do tego celu głównie instrumenty pochodne i transakcje FX Spot. W 2011 roku Bank rozszerzył działalność handlową, uzyskując zgodę Komisji Nadzoru Finansowego na prowadzenie otwartej pozycji na waniliowych opcjach walutowych. Głównym celem tego działania było umożliwienie zaoferowania klientom Banku korzystniejszych warunków cenowych dla tego produktu.

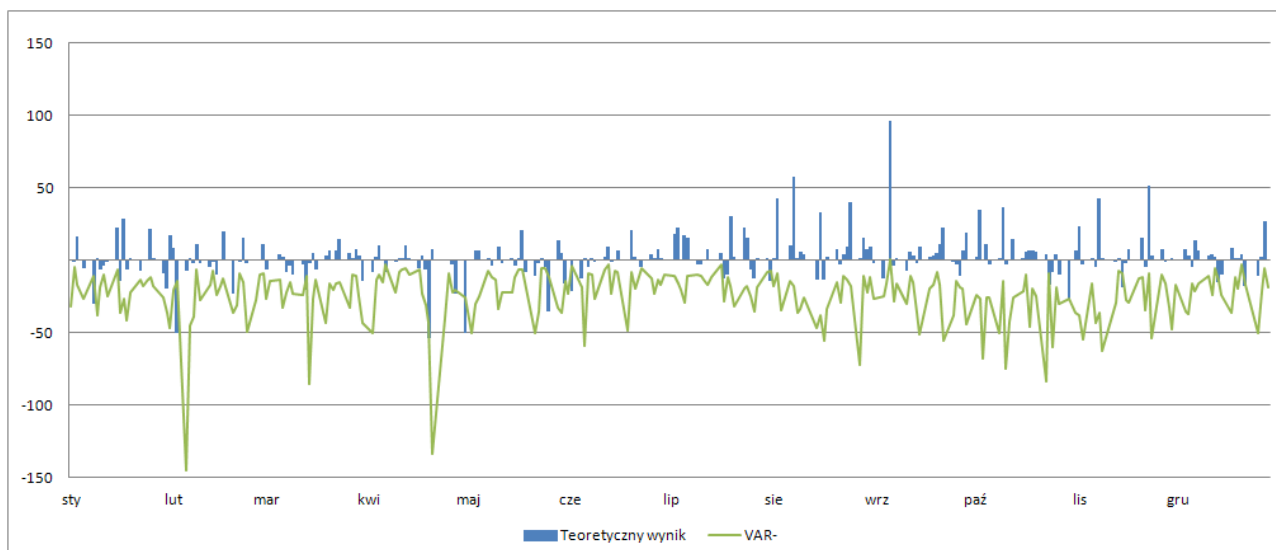
Codzienny proces zarządzania i pomiaru ryzyka walutowego obejmuje monitorowanie wykorzystania przyznanych limitów, w tym wielkości całkowitej otwartej pozycji walutowej zarówno na koniec jak i w trakcie dnia, otwartej pozycji na poszczególnych walutach, pomiar wielkości wartości zagrożonej (Value-at-Risk) oraz wyniku finansowego na operacjach walutowych w okresie kwartalnym i rocznym (limity typu stop-loss). Bank przeprowadza również okresowo testy warunków skrajnych badające wpływ szokowych zmian kursów walutowych na poziom współczynnika wypłacalności, których wyniki są prezentowane na posiedzeniach Komitetu ALCO.

Dla portfela opcyjnego dodatkowo limitowane są współczynniki wrażliwości specyficzne dla tego typu instrumentów: współczynnik Gamma mierzący wrażliwość zmiany ceny portfela opcji na zmianę wartości współczynnika delta, oraz Vega – prezentująca wrażliwość ceny portfela opcyjnego na zmianę poziomu rynkowych zmienności kursów walutowych.

Głównym instrumentem zarządczym, ujmującym syntetycznie poziom narażenia na ryzyko walutowe jest wartość zagrożona. W RBPL dla tej miary zakłada się 1-dniowy horyzont utrzymania pozycji oraz 99% poziom ufności, co oznacza, że z zadaniem, 99-procentowym prawdopodobieństwem Bank nie straci w ciągu jednego dnia więcej niż wyznaczona wartość. Wielkość ta podlega limitowaniu a jej kształtowanie się w ciągu roku widoczne jest na wykresie.

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego metodą podstawową. Na 31 grudnia 2011 wymóg ten wynosił 0, gdyż pozycja walutowa nie przekraczała 2% funduszy własnych Banku.

Wykres 6 Wartość zagrożona i teoretyczny wynik na pozycji walutowej w 2011 roku

Szczegółowe dane w formie tabelarycznej widoczne są poniżej.

Tabela 16. Statystyki poziomu wartości zagrożonej dla ryzyka walutowego

	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia 2011
Pozycja walutowa	570	12 125	2 608	9 587
Wartość zagrożona	3	145	25	88

5.3. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to obecne i przyszłe ryzyko dochodów i kapitału, wynikające z ruchów stóp procentowych. Ryzyko stopy procentowej wynika z różnic między okresem stopy procentowej i okresem przepływów pieniężnych (ryzyko zmiany cen), ze zmieniającej się relacji stóp między różnymi krzywymi dochodu, mającymi wpływ na działalność bankową (ryzyko bazy), ze zmieniających się relacji stóp w całym spectrum terminów zapadalności (ryzyko krzywej dochodowości) oraz z opcji na stopę procentową, wbudowanych w produkty bankowe (ryzyko opcji).

Apetyt na ryzyko stopy procentowej w RBPL jest definiowany poprzez odniesienie wartości wyniku finansowego do zakładanego wyniku budżetowego i poziomu kapitału, przy czym zakłada się, że:

- W normalnej, nie kryzysowej sytuacji rynkowej skumulowana strata na pozycjach niosących ryzyko stopy procentowej nie przekroczy dwukrotności planowanego zysku.
- W sytuacji kryzysowej osiągnięta strata nie przekroczy 5% kapitałów.

Ryzyko stopy procentowej w RBPL pochodzi z dwóch głównych źródeł:

Księgi bankowej, zawierającej strukturalną ekspozycję Banku pochodzącą w głównej mierze z udzielanych kredytów i przyjmowanych depozytów oraz niedopasowania ich terminów przeszacowania.

Księgi handlowej, zawierającej transakcje zawierane przez Bank w celu odniesienia korzyści z tytułu krótkoterminowych zmian parametrów cenowych.

Ryzyko stopy procentowej w obydwu księgach jest zarządzane przez Departament Skarbu z zastosowaniem płynnych instrumentów dłużnych oraz instrumentów pochodnych.

Ważnym narzędziem pomiaru narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej jest luka przeszacowania.

W zakresie pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego, rachunki bieżące o nieustalonym terminie wymagalności, charakteryzujące się wysoką stabilnością i małą wrażliwością cenową, wykazywane są w terminie przeszacowania 1 roku, w kwocie estymowanej zgodnie z przyjętą w banku metodologią wyznaczania osadu dla tego typu produktów. Kredyty prezentowane są zgodnie z ich kontraktowym terminem przeszacowania. Oznacza to, że nie zostały uwzględnione przyszłe wcześniejsze spłaty kredytów. Jednak ich potencjalny wpływ na ryzyko stopy procentowej jest marginalny, ze względu na stosowaną w Banku politykę udzielania kredytów opartych o zmienne stawki procentowe. Pomiaru istotności tego wpływu Bank dokonuje w okresach kwartalnych, natomiast pomiar pozostałych ryzyk dotyczących stóp procentowych przeprowadzany jest w trybie dziennym.

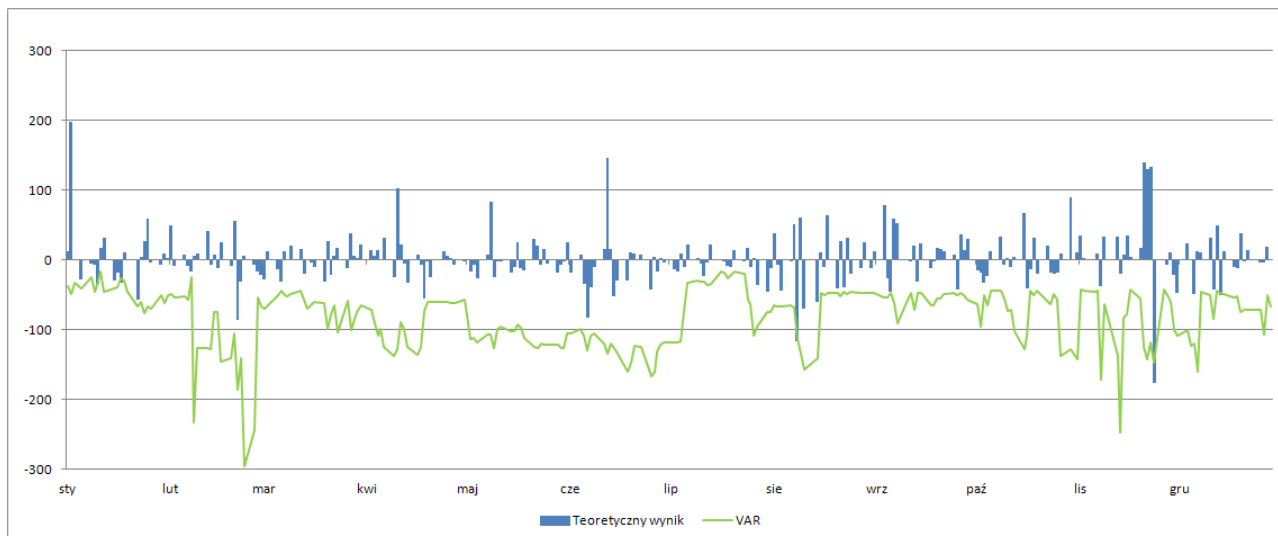
Tabela 17. Luka przeszacowania stopy procentowej

	0-3M	3-6M	6-12M	1-2Y	2-5Y	>5Y	Razem:
Kasa i środki w NBP	1 123 240	0	0	0	0	0	1 123 240
Instrumenty dłużne	7 375 446	4 843	85 813	31 456	5 645	643	7 503 846
Należności od banków	241 328	38 228	0	0	0	0	279 556
Należności od klientów	22 741 605	26 787	4 662	7 699	1 744	156 270	22 938 767
Pozostałe aktywa	976 667	0	0	0	0	0	976 667
Aktywa razem	32 458 286	69 858	90 475	39 155	7 389	156 913	32 822 076
Zobowiązania wobec banków	-8 132 066	-380 420	-739	0	0	0	-8 513 225
Zobowiązania wobec klientów	-18 867 111	-372 184	-366 704	-24 033	-3 440	0	-19 633 472
Pozostałe pasywa	-4 675 379	0	0	0	0	0	-4 675 379
Pasywa razem	-31 674 556	-752 604	-367 443	-24 033	-3 440	0	-32 822 076
Instrumenty pozabilansowe	271 994	15 947	19 905	5 918	255	-156 271	157 748
Luka przeszacowania	1 055 724	-666 799	-257 063	21 040	4 204	642	

Ryzyko stopy procentowej jest przedmiotem ciągłego pomiaru i limitowania z zastosowaniem wielu metod takich, jak wrażliwość zmiany wyceny na równoległe przesunięcie krzywych rentowności o 1 punkt bazowy w podziale na przedziały przeszacowania czy analiza zmiany wyniku odsetkowego w rocznym horyzoncie dla zadanego scenariusza zachowania się czynników rynkowych.

Głównym miarą, ujmującą syntetycznie poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej jest wartość zagrożona. W RBPL dla tej miary zakłada się 1-dniowy horyzont utrzymania pozycji oraz 99% poziom ufności, co oznacza, że z zadanym, 99-procentowym prawdopodobieństwem Bank nie straci w ciągu jednego dnia więcej niż wyznaczona wartość. Wielkość ta podlega limitowaniu a jej kształtowanie się w ciągu roku widoczne jest na wykresie 7.

Wykres 7 Wartość zagrożona i teoretyczny wynik na ryzyku stopy procentowej w księdze handlowej w 2011 roku

Dodatkową miarą stosowaną w RBPL do oszacowania wielkości wpływu na wynik finansowy nagłej, szokowej zmiany stóp procentowych jest Earnings-at-Risk, zakładająca równoległy ruch krzywych i indeksów rynkowych o 100 punktów bazowych oraz biorąca pod uwagę roczny horyzont zmiany, przy niezmienionej strukturze bilansu. Analiza jest przeprowadzana dla księgi bankowej a jej wynik widoczny jest w tabeli poniżej.

Tabela 18. Wartość zmiany wyniku finansowego w okresie rocznym przy przesunięciu krzywych o 100 punktów bazowych w podziale na waluty

Earnings-at-Risk przy przesunięciu krzywych o 100 pb w horyzoncie rocznym	
PLN	63 712
EUR	18 664
USD	1 491
CHF	1 452
Pozostałe	-25
Razem	85 295

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu (duration) oraz z tytułu ryzyka specyficznego cen instrumentów dłużnych metodą podstawową. Na 31 grudnia 2011 wymogi te wynosiły odpowiednio: 13 056 oraz 9 474 tys. zł.

6. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne jest to możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

6.1. Cel zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania, oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku ma odzwierciedlać profil ryzyka operacyjnego Banku i zapewnić:

- kontrolę poziomu ryzyka na akceptowalnym poziomie adekwatnym do rozmiaru i charakteru działalności Banku,
- podejmowanie działań zmierzających do likwidacji przyczyn oraz negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- minimalizację strat powstających w wyniku zdarzeń operacyjnych,
- poprawę efektywności procesów,
- kształtowanie świadomości związanej z ryzykiem operacyjnym.

6.2. Apetyt na ryzyko operacyjne

Apetyt Banku na ryzyko operacyjne wyrażony jest w postaci:

- wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na ryzyko operacyjne,
- wartość oczekiwanej straty rocznej odniesionej do wartości przychodów operacyjnych Banku.

6.3. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Podstawowe zasady dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku:

- właścicielami ryzyka operacyjnego są menadżerowie linii biznesowych oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku,
- organem nadzorującym proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego,
- istnieje niezależna funkcja zarządzania ryzykiem operacyjnym umiejscowiona w Departamencie Zarządzania Ryzykiem,
- występuje niezależny przegląd procedur i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym dokonywany przez audyt wewnętrzny,
- przeprowadzane jest systematyczne gromadzenie danych związanych z ryzykiem operacyjnym,
- przeprowadzane jest szacowanie ekspozycji i raportowanie ryzyka operacyjnego,
- podejmowane są działania mające na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

6.4. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Zgodnie z Polityką Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Banku stosowane są następujące instrumenty identyfikacji i pomiaru ryzyka:

- gromadzenie informacji o zdarzeniach operacyjnych,
- monitoring kluczowych wskaźników ryzyka,
- analizy scenariuszy dla zdarzeń charakteryzujących się małą częstotliwością i wysoką dotkliwością,
- przeprowadzanie samooceny ryzyka operacyjnego dla kluczowych obszarów ryzyka operacyjnego,
- raportowanie ryzyka operacyjnego do Zarządu oraz jednostek organizacyjnych Banku.

6.5. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego.

Do wyliczenia minimalnego wymogu kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego Bank stosuje metodę standardową (TSA – *The Standardized Approach*) zgodnie z załącznikiem nr 14 do Uchwały. W roku 2011 wymóg kapitałowy z tytułu tego ryzyka wynosił **205 808 tys zł**.

7. Zarządzanie kapitałem

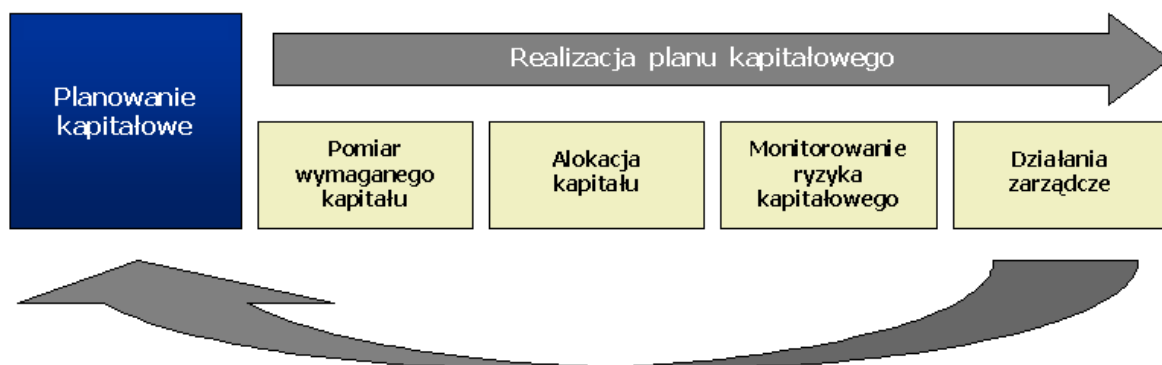
Zarządzanie kapitałem w Banku ma na celu ograniczanie ryzyka kapitałowego rozumianego jako ryzyko niewypełnienia norm nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej oraz jednocześnie ryzyko braku możliwości realizacji celów biznesowych wynikające z niewłaściwego poziomu kapitałów, ich nieefektywnej struktury lub nieefektywnego wykorzystania.

Oznacza to zapewnienie:

- wartości kapitału adekwatnej do ryzyka prowadzonej działalności z uwzględnieniem norm nadzorczych i apetytu na ryzyko,
- odpowiedniej struktury kapitału,
- odpowiedniego procesu planowania kapitałowego,
- odpowiedniej strategii w zakresie źródeł pozyskiwania kapitału,
- optymalnego zwrotu na kapitale i ryzyku w bieżącym okresie, jak również utrzymanie potencjału stabilnego zwrotu na kapitale w horyzoncie długoterminowym.

Proces zarządzania kapitałem zorganizowany jest wg poniższego schematu

Schemat II - Proces zarządzania kapitałem

7.1. Planowanie kapitałowe

Wysokość i stabilność kapitałów determinuje skalę działalności banku oraz odpowiedzialność jego wypłacalność i bezpieczeństwo, dlatego Bank zwraca szczególną uwagę na proces planowania kapitałowego. Planowanie kapitałowe, którego produktem jest plan kapitałowy odbywa się w cyklu rocznym. Przegląd założeń planu kapitałowego jest wykonywany kilkakrotnie w ciągu roku w zależności od zmieniającej się sytuacji biznesowej wywołanej czynnikami wewnętrznymi bądź zewnętrznymi. Wykonanie planu kapitałowego jest monitorowane w cyklu miesięcznym i raportowane na ALCO.

Określając zapotrzebowanie na kapitał oraz sposoby jego wykorzystania, Bank ma na względzie wymagania właścicieli Banku, wymogi nadzorcze oraz aktualny i planowany profil ryzyka.

W procesie planowania kapitałowego określone są cele kapitałowe, kapitał potrzebny do realizacji celów biznesowych wyznaczonych w strategii Banku oraz struktura kapitału niezbędna do realizacji tych celów. Istotnym elementem planowania jest scenariuszowa analiza wrażliwości, z której wynika poziom odporności

Banku na zdarzenia niekorzystnie wpływające na współczynnik wypłacalności (poprzez zwiększenie wymogów lub zmniejszenie kapitału dostępnego na pokrycie ryzyk).

Na podstawie analizy wrażliwości ustalany jest minimalny poziom kapitału spełniającego wymogi nadzorcze. Z drugiej strony, mając na uwadze oczekiwania właścicieli ustalany jest maksymalny poziom kapitału jaki Bank powinien utrzymywać. Celem Banku jest utrzymanie kapitału na poziomie optymalnym, czyli pomiędzy poziomem minimalnym i maksymalnym.

Planowana konsumpcja kapitału odnosi się zarówno do poszczególnych typów ryzyk objętych w Banku pomiarem jak i do jednostek biznesowych generujących ryzyko. Na podstawie analizy konsumpcji kapitału oraz wyników scenariuszowej analizy wrażliwości ustalane są limity kapitałowe. System limitów kapitałowych jest systemem wczesnego ostrzegania pozwalającym na zarządzanie konsumpcją kapitału w Banku na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych.

7.2. Adekwatność kapitałowa

Monitorowanie adekwatności kapitałowej oraz limitów kapitałowych ma na celu zapewnienie, że profil ryzyka Banku oraz poziom kapitału są zgodne z planem kapitałowym i stanowi podstawę dla podejmowania działań w procesie zarządzania kapitałem.

Raportowanie poziomu ryzyka kapitałowego odbywa się w cyklu miesięcznym i obejmuje swoim zakresem:

- adekwatność kapitałową (współczynniki wypłacalności),
- analizę wymaganego kapitału,
- strukturę funduszy własnych,
- analizę kapitału wewnętrznego,
- limity kapitałowe.

Odbiorcą raportów miesięcznych jest Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Ponadto Rada Nadzorcza jest okresowo informowana o profilu ryzyka kapitałowego.

7.3. Baza kapitałowa

Bank posiada dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności fundusze własne, które obejmują fundusze podstawowe oraz fundusze uzupełniające, a także pozycje pomniejszające fundusze własne banku, określone w ustawie Prawo bankowe oraz przepisach szczególnych wydanych na jej podstawie.

1) Fundusze podstawowe Banku obejmują:

i) fundusze zasadnicze Banku, na które składają się:

- (a) kapitał zakładowy - związany z emisją nowych akcji obejmowanych przez RBI,
- (b) kapitał zapasowy - tworzony z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji,
- (c) kapitały rezerwowe - przeznaczone na pokrycie szczególnych strat lub wydatków tworzone z odpisów z zysku netto,

ii) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych Banku, na które składają się:

- (a) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej - tworzony jest z odpisów z zysku,
- (b) niepodzielony zysk z lat ubiegłych,
- (c) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone

o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów.

iii) pozycje pomniejszające fundusze podstawowe Banku, określone w ustawie Prawo bankowe przepisach szczególnych wydanych na jej podstawie.

2) Fundusze uzupełniające Banku obejmują:

i) zobowiązania podporządkowane,

ii) pozycje pomniejszające fundusze uzupełniające Banku, określone w ustawie Prawo bankowe przepisach szczególnych wydanych na jej podstawie.

Pomniejszenia podstawowych i uzupełniających funduszy własnych wynikają z pozycji wartości niematerialnych i prawnych oraz z zaangażowania kapitałowego Banku w spółkę Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.

Bank nie zalicza kapitału krótkoterminowego na pokrycie ryzyka rynkowego do funduszy własnych.

Tabela 19. Zestawienie wartości składników funduszy własnych

Pozycja	
Fundusze własne ogółem	2 946 031
Fundusze własne podstawowe	2 729 409
Fundusze zasadnicze	1 869 684
Wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy	1 250 893
Kapitał zapasowy	243 170
Premia emisyjna	375 621
Kapitały rezerwowe	266 897
Pozycje dodatkowe	782 575
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	782 575
Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-189 747
Wartości niematerialne i prawne	-189 747
Inne pomniejszenia funduszy podstawowych, w tym:	-899
Zaangażowania kapitałowe banku w instytucje finansowe, kredytowe, banki krajowe i zagraniczne i zakłady ubezpieczeń	-899
Fundusze uzupełniające	218 420
Zobowiązania podporządkowane	380 420
Pozycje pomniejszające fundusze uzupełniające	-162 000

Polityka w zakresie rozwoju struktury kapitałowej jest realizowana poprzez podwyższanie funduszy podstawowych w drodze:

- zatrzymania zysków (termin przyrostu kapitału z tego źródła może być zarządzany zgodnie z przepisami rachunkowymi wymagającymi badań okresowych, jeśli rozwój działalności będzie tego wymagał),
- wpłat ze strony akcjonariuszy,
- maksymalizacji wykorzystania pozostałych kapitałów w drodze emisji długu podporządkowanego,
- przeniesienia ryzyka na inwestorów zewnętrznych w drodze syntetycznych programów sekuryzacji strumieni pieniężnych.

- przeniesienie ryzyka na inwestorów zewnętrznych w drodze syntetycznych programów sekuryzacji strumieni pieniężnych.

7.4. Współczynnik wypłacalności

W ciągu 2011 roku Bank spełniał wymogi regulacyjne dotyczące współczynnika adekwatności kapitałowej. Szczegółowe informacje dotyczące wymogów kapitałowych i współczynnika wypłacalności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Współczynnik wypłacalności oraz minimalne wymogi kapitałowe Banku

Pozycja	
Współczynnik wypłacalności	10,93 %
Fundusze własne do wyliczenia współczynnika wypłacalności	2 946 031
Minimalne wymogi kapitałowe	2 156 868
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	1 928 530
Ryzyko operacyjne	205 808
Ryzyko rynkowe, w tym:	22 530
<i>ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych</i>	9 474
<i>ryzyko ogólne stóp procentowych</i>	13 056

8. Kapitał ekonomiczny

8.1. Strategia zarządzania ryzykiem

Ryzyko występujące w otoczeniu instytucji działających w sektorze finansowym jest postrzegane jako immanentna cecha każdego typu działalności nakierowanej na generowanie zysków. Bank postrzega ryzyko jako źródło wartości dodanej oraz jako „efekt uboczny” prowadzonej działalności:

- Wartość dodana z podejmowania ryzyka wyraża się poprzez celowe prowadzenie działalności, która związana jest nieodmiennie z powstawaniem strat wynikających z zachowania się kontrahentów banku, bądź mechanizmów rynkowych. Immanentną cechą działalności bankowej jest podejmowanie ryzyka kredytowego oraz rynkowego.
- Bank będąc organizacją zarządzaną przez ludzi oraz prowadzoną w oparciu o określone procedury oraz regulacje ekspozuje się na ryzyko, które nie jest źródłem przychodów, ale które sam implikuje swoją naturą. Bank identyfikuje ryzyka wynikające z tego zakresu oraz tworzy systemy zarządzania, które pozwalają minimalizować straty. Ryzyko operacyjne, reputacji, prawne, regulacji zewnętrznych są przykładami ryzyk, które nie są źródłami przychodu jednakże implikują straty banku.

Świadomość ryzyka pozwala prowadzić skuteczny proces zarządzania ryzykiem, którego esencją jest wyznaczanie miar ryzyka oraz zarządzanie nimi w określonych ramach, zdefiniowanych w strategii ryzyka oraz politykach dedykowanych poszczególnym jego kategoriom.

8.2. Kwantyfikacja ryzyka

Bank przyjmuje założenie, że ryzyko jest kategorią mierzalną. Miarą ryzyka jest prawdopodobieństwo wystąpienia straty finansowej o określonej wielkości. Co za tym idzie Bank, korzystając z narzędzia pomiaru, określa wartość strat oczekiwanych występujących z największym prawdopodobieństwem oraz strat nieoczekiwanych występujących z prawdopodobieństwem korespondującym z apetytem na ryzyko, określającym prawdopodobieństwo upadku Banku.

W celu pokrycia strat oczekiwanych oraz nieoczekiwanych Bank tworzy fundusze, w których ciężar będą te straty rozliczane.

W przypadku strat oczekiwanych stworzony fundusz ma znamiona środków rezerwowych, które pod koniec okresu rozliczeniowego pomniejszają bezpośrednio wynik prowadzonej działalności.

Straty nieoczekiwane ze względu na swoją charakterystykę wchodzi w ciężar kapitałów własnych banku a ich oszacowana wielkość stanowi wymóg kapitałowy, który w ramach filaru II Uchwały nr 383/08 Komisji Nadzoru Finansowego nazywany jest kapitałem wewnętrznym, bądź kapitałem ekonomicznym.

Prawdopodobieństwo, przy którym obserwowana jest wartość kapitału ekonomicznego jest związane ze skłonnością do podejmowania ryzyka przez właścicieli Banku. Wyznaczane jest ono w ramach budowania strategii ryzyka poprzez zdefiniowanie apetytu na ryzyko.

Bank wyznacza kapitał ekonomiczny na poziomie ufności 99.95%.

8.3. System zarządzania ryzykiem

W celu zagwarantowania adekwatności wyznaczania kapitału wewnętrznego bank definiuje system zarządzania ryzykiem. W ramach ww. systemu Bank określa profil swojego ryzyka, aparat pomiaru a także osadza proces zarządzania ryzykiem.

Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego składa się z warstwy ramowej (określającej ramy metodologiczne procesu) oraz raportowo-kontrolnej (zapewniającej skuteczny proces pomiaru, monitorowania oraz raportowania).

8.3.1. Warstwa ramowa

W zakresie warstwy ramowej Bank przeprowadza następujące działania:

- przegląd istniejącego procesu,
- identyfikację ryzyka,
- budowę instrumentu pomiaru oraz założeń procesu zarządzania ryzykiem.

W procesie identyfikacji ryzyka bank analizuje profil swojej działalności oraz otoczenie w celu stworzenia mapy ryzyka, które definiuje wszystkie potencjalnie materialne typy ryzyka. Następnie, każde ryzyko oceniane jest w oparciu o zadane kryteria w celu wyselekcjonowania ryzyk materialnych. Ryzyka materialne poddawane są w kolejnych krokach ocenie pod względem istotności, poprzez zebranie tzw. twardych faktów na temat ekspozycji na ryzyko, zaobserwowanych strat oraz potencjalnych możliwości budowy narzędzia pomiaru.

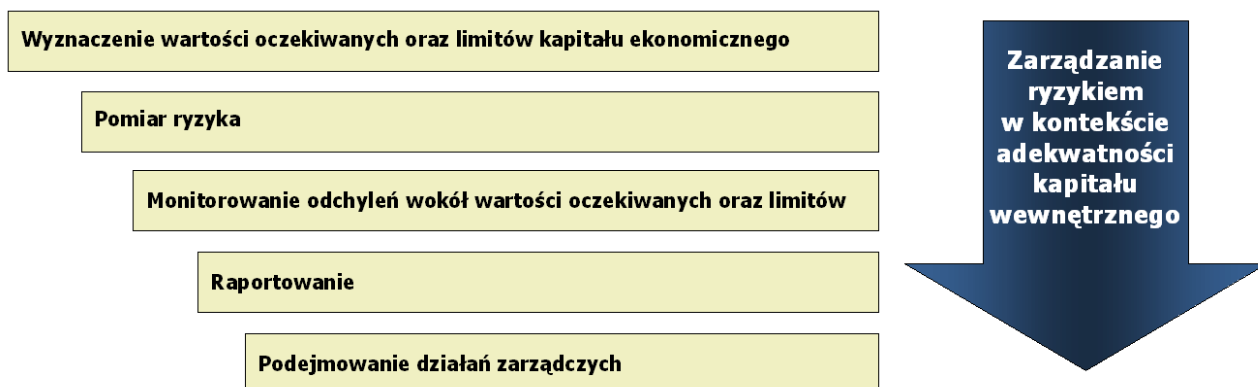
Następnie eksperci z danej dziedziny budują proces zarządzania daną kategorią ryzyka uznaną za materialne. W tym etapie powstaje metodologia pomiaru ryzyka oraz procedury zarządzania ryzykiem. Powyższe procesy prowadzone są z częstotliwością roczną oraz stanowią o warstwie ramowej procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.

Bank posiadając zdefiniowany profil ryzyka prowadzonej działalności, metodologię pomiaru ryzyka oraz opis procesu zarządzania ryzykiem przechodzi do realizacji procesu raportowo-kontrolnego, który sprowadza się do dokonaniu pomiaru ryzyka, wyznaczenia kontrybucji ryzyka, mitygacji ryzyka oraz raportowania do systemu Komitetów Banku które z ramienia Zarządu Banku odpowiedzialne są prowadzenie procesu zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową.

8.3.2. Warstwa raportowo-kontrolna

System zarządzania ryzykiem w kontekście procesu adekwatności kapitału wewnętrznego zakłada prowadzenie procesu pomiaru ryzyka, kontroli ryzyka oraz raportowania jego wyników. Etapy procesu zarządzania ryzykiem prezentuje poniższy schemat.

Schemat III - Proces zarządzania kapitałem w kontekście procesu adekwatności kapitału wewnętrznego

Zgodnie z założeniami procesu oceny adekwatności kapitału ekonomicznego Bank dokonuje kwantyfikacji ryzyka, która pozwala określić jaki jest profil oraz poziom ryzyka. W celu osadzenia procesu zarządzania ryzykiem, który nadawałby oraz odbierałby sygnały w relacji z działalnością biznesową, Bank zbudował system alokacji kapitału ekonomicznego. Kapitał ekonomiczny alokowany jest zgodnie z kontrybucją ryzyka jednostek/portfeli, które implikują powstanie ryzyka. Kontrybucja ryzyka definiowana jest w oparciu o kryteria zgodnie z kluczem zdefiniowanym na poziomie modelu alokacji zatwierdzanym przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą Banku.

Ramy procesu kontroli ryzyka tworzone są w momencie procesu budżetowego, gdzie wyznaczane są wielkości oczekiwane oraz limity konsumpcji kapitału ekonomicznego. Proces kontroli ryzyka polega na monitorowaniu użycia powyższych wielkości z częstotliwością miesięczną.

W procesie kontroli ryzyka Bank identyfikuje odchylenia od wielkości oczekiwanych oraz limitów kapitału ekonomicznego. Na podstawie powyższych informacji Bank podejmuje decyzje biznesowe, które pozwalają realizować cel założony w procesie planowania, realizując działania ograniczające w momencie nadmiernego wykorzystania i przekroczenia limitów, oraz podejmowania działań mających na celu pobudzić aktywność biznesową w sytuacji niskiego wykorzystania limitów oraz braku realizacji wartości oczekiwanych.

8.4. Metodyka pomiaru ryzyka

Kapitał ekonomiczny jest wynikiem modeli pomiaru ryzyka. Bank dąży do zbudowania aparatu, który pozwalałby określić prawdopodobieństwo zajścia zdarzeń implikujących dany poziom strat. W zależności od informacji, które bank posiada o historycznej realizacji strat Bank stosuje różnorodne metody aproksymacji rozkładów prawdopodobieństwa.

W przypadku kategorii ryzyka dla których bank dysponuje odpowiednią historią obserwacji zmienności czynników ryzyka Bank posługuje się metodami ilościowymi, wśród których znajdują się następujące metody:

1. analityczne wyznaczania rozkładów prawdopodobieństwa oparte o założenia zaczerpnięte z rachunku aktuarialnego – **ryzyko kredytowe**,
2. dopasowania teoretycznego rozkładu strat – ryzyko operacyjne,
3. wartości zagrożonej (Value AT Risk):
 - a. parametryczna – **ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności**,
 - b. historyczna – **ryzyko walutowe**.

Dla koszyka ryzyk, dla których bank nie dysponuje reprezentatywną próbą historyczną Bank dokonuje oceny poziomu prawdopodobieństwa realizacji danej kategorii ryzyka za tzw. metod jakościowych. Narzędziem pomiaru ryzyka jest kwestionariusz ocen punktowych ryzyka, który jest mapowany do skali prawdopodobieństwa zatwierdzonej przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą Banku.

8.5. Wartość kapitału ekonomicznego

Wartość kapitału ekonomicznego Banku na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosiła **1 126 191 tys zł**.

Kapitał ekonomiczny Banku w podziale na poszczególne ryzyka z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji prezentuje poniższa tabela.

Tabela 21. Wartości kapitału ekonomicznego

Pozycja	
Ryzyko kredytowe	866 388
Ryzyko operacyjne	82 050
Ryzyko płynności	238 341
Ryzyko stopy procentowej	24 240
Ryzyko walutowe	1 694
Ryzyko biznesowe	0
Efekt dywersyfikacji	-86 521
Kapitał ekonomiczny	1 126 191

8.6. Warstwa ramowa procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

Kształt warstwy ramowej procesu ICAAP w roku 2011 został wyznaczony w czasie przeglądu procesu zrealizowanego w III kwartale 2010 roku. W ramach przeglądu zrealizowane zostały następujące działania:

- powołanie zespołu odpowiedzialnego za realizację przeglądu,
- przegląd procesu i organizacji procesu ICAAP,
- identyfikacja ryzyk istotnych,
- budowa metodologii pomiaru ryzyka/ przegląd istniejących metodologii,
- przedstawienie wyników przeglądu do akceptacji Rady Nadzorczej.

W pierwszym kroku realizowanego projektu jednostka odpowiedzialna za proces ICAAP powołuje zespół ekspertów, którzy dysponując doświadczeniem oraz wiedzą na temat działalności RBPL będą w stanie przeprowadzić założone działania w ramach przeglądu ICAAP. Zespół projektowy powoływany jest przez Zarząd Banku lub upoważniony przez Zarząd Komitet.

Zespół ekspertów przeprowadził przegląd procesu, którego wynikiem było zdecentralizowanie procesu raportowo-kontrolnego. Wyraża się to poprzez określenie jednostek odpowiedzialnych merytorycznie oraz organizacyjnie za dany obszar systemu zarządzania ryzykiem oraz przypisania mu funkcji umożliwiających prowadzenie procesu raportowo-kontrolnego.

Zespół ICAAP wraz z decydentami najwyższego szczebla określił koszyk ryzyk materialnych, które staną się przedmiotem procesu zarządzania ryzykiem. Ryzyka zdefiniowane jako materialne w 2011 roku przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 22. Ryzyka zdefiniowane jako materialne w kontekście kalkulacji kapitału ekonomicznego

Ryzyko	Podejście do pomiaru
- kredytowe	ilościowe
- stopy procentowej	ilościowe
- operacyjne	ilościowe
- walutowe	ilościowe
- płynności	ilościowe
- kapitałowe	jakościowe
- reputacji	jakościowe
- strategiczne	jakościowe
- prawne	jakościowe
- definicji default	jakościowe
- modeli	jakościowe
- koncentracji	jakościowe
- kredytowe instrumentów pochodnych	jakościowe

Dla wszystkich wymienionych powyżej kategorii ryzyk zespół zbudował lub skorygował metodologie pomiaru ryzyka oraz określił proces zarządzania ryzykiem.

Wyniki przeglądu procesu ICAAP zostały poddane akceptacji Rady Nadzorczej.

Warszawa, 23 maja 2011 r.

W imieniu Raiffeisen Bank Polska S.A. :

Piotr Czarnecki

Prezes Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis

Kazimierz Stańczak

Wiceprezes Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis

Jan Czeremcha

Wiceprezes Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis

Ryszard Drużyński

Wiceprezes Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

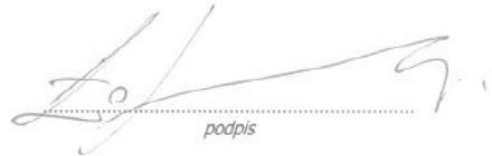
podpis

Łukasz Januszewski

Członek Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis

Marek Patuła

Członek Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis

Piotr Konieczny

Członek Zarządu

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis

Piotr Kowynia

**Dyrektor Departamentu
Zarządzania Ryzykiem**

imię i nazwisko

stanowisko/funkcja

podpis